VIJFDE JAAR. N°. 984. **1841.** DONDERDAG, 14 JANUARIJ.

DE AVONDBODE,

Abonnement
AAN HET BUREAU VAN HET BLAD,
Warmoesstraat, N°. 206.
bij alle Boekhandelaars en Postkantoren van het Rijk.
Brieven, Gelden, enz., moeten *franco* worden ingezonden.

ALGEMEEN NIEUWSBLAD

Prijzen
VOOR 3 MAANDEN,
te *Amsterdam* .... ƒ 1.—
en *Buitensteden* franco .... » 2.—
ADVERTENTIËN.
ZEVEN REGELS of minder .... ƒ 1.75.
Elken regel meer .... » 25.
ZEGEL voor elke Advertentie en herhaling .... » 35.

voor Staatkunde, Handel, Nijverheid, Landbouw, Kunsten en Wetenschappen.

NEDERLANDEN.

AMSTERDAM 13 Januarij.

— De *Staatscourant* bevat het navolgende koninklijk besluit van 9 dezer, behelzende nadere bepalingen omtrent hetgeen afgescheidenen van het hervormd kerkgenootschap hebben in acht te nemen, wanneer zij zich als eene christelijke afgescheiden gemeente verlangen te vestigen.

WIJ WILLEM II, ENZ,

Op onderscheidene rapporten van Onzen minister van staat, belast met de generale directie voor de zaken van de hervormde kerk, enz., en van Onzen minister van justitie, op een aantal verzoeken van afgescheidenen van het hervormd kerkgenootschap, om erkenning en toelating als christelijke afgescheiden gemeenten;

Den raad van state gehoord;

Willende doen ophouden de klagten over de toepassing van het koninklijk besluit van den 5 Julij 1836 (*Staatsblad* n°. 42);

Hebben goedgevonden en verstaan, onder wijziging van § *a* van het tweede gedeelte van opgemeld besluit, en bij interpretatie van hetzelve, bij deze vast te stellen, dat afgescheidenen van het hervormd kerkgenootschap, welke zich als eene christelijke afgescheiden gemeente zouden verlangen te vestigen, zich aan Ons ter toelating en erkenning als zoodanig kunnen vervoegen, bij een schriftelijk en individueel onderteekend adres, vergezeld van de bijlagen hierna volgende:

a. De reglementen en kerkelijke organisatie der op te rigten gemeente;

b. Een certificaat van het hoofd van het plaatselijk bestuur hunner woonplaats, dat het gebouw, het bijzonder huis of eenig gedeelte van hetzelve, door de adressanten, hetzij in eigendom, of wel in huur of gebruik verkregen, wat deszelfs ligging aangaat, geschikt is tot de uitoefening van hunne openbare eeredienst, en dat uit het verlangde gebruik geen hinder voor andere godsdienstige gezindheden of stoornis der publieke orde en veiligheid te duchten is;

c. Eene verklaring, dat zij in de kosten van hunne eeredienst, mitsgaders in de verzorging van hunne behoeftigen, buiten bezwaar van het rijk, zullen voorzien; zullende echter deswege geen ander waarborg worden gevorderd; en

d. Gelijke verklaring, dat zij nimmer eenige aanspraak zullen maken op de bezittingen, inkomsten en regten van het hervormd kerkgenootschap of van eenige andere godsdienstige gezindheid, en aan de wetten van den staat zullen gehoorzamen.

Onze minister van staat, belast met de generale directie voor de zaken der hervormde en andere eeredienstén, zal zorg dragen voor de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze ministers van justitie en van binnenlandsche zaken tot informatie en narigt, alsmede aan den raad van state tot informatie, en hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

— Bij de aanbesteding van rails en houtschroeven van wege de hollandsche ijzeren spoorwegmaatschappij, welke op heden heeft plaats gehad, is de levering der rails aangenomen door den heer L. J. Enthoven en C°. te 's Gravenhage à ƒ 125.36 per ton, en die der houtschroeven door den heer T. Salters en Cock te Leyderdorp à ƒ 369 per ton; op welken prijs door de aannemers moet worden te goed gedaan 3½ pCt. voor kosten van zegel en registratie.

— De beroemde clarinettist, de heer Joseph Blaes, van wien wij reeds gisteren hebben melding gemaakt, is sedert in deze stad aangekomen. Wij vleijen ons, dat hij zijn talent ook alhier in het openbaar zal doen hooren. De algemeene bijval en roem, die hij in Frankrijk, Italië en Zwitzerland heeft ingeoogst, en waarvan wij de eervolle certificaten voor ons hebben, zullen de liefhebbers en voorstanders der toonkunst zeker begeerig doen zijn om hem nader te leeren kennen.

'S GRAVENHAGE 12 Jan. Men hoort alhier vrij algemeen en van gewoonlijk welonderrigte personen verzekeren, dat jhr. Guericke, thans als 's Konings commissaris met het opperste burgerlijk gezag in het hertogdom Limburg bekleed, door Z. M. tot gouverneur aldaar zou zijn benoemd.

— Op den 5 dezer is te Kampen overleden, de hoog-edel gestrenge heer A. Sels, gepensioneerd generaal-majoor, lid van den stedelijken raad aldaar.

BELGIË.

BRUSSEL 12 Jan. De wet tegen het tweegevecht is thans afgekondigd. Bij dezelve wordt, onder anderen, bepaald, dat degenen, die iemand tot een tweegevecht uitdaagt, zal worden gestraft met eene gevangenis van 3 maanden tot 1 jaar, en eene geldboete van 5 tot 500 francs. Gelijkerwijze zal worden gestraft degene, die iemand beleedigt of ten toon stelt, uithoofde van het weigeren van een tweegevecht. Degene, die het houden van een tweegevecht heeft te weeg gebragt, of door beleediging daartoe aanleiding heeft gegeven, zal almede met gevangenis en geldboete worden gestraft. Een tweegevecht, zonder dat er bloed gestort of doodslag bij gepleegd is, zal ook voor degene, die geen gebruik van zijne wapenen heeft gemaakt, worden gestraft met gevangenis en geldboete. In sommige gevallen zullen de getuigen als medepligtigen worden beschouwd, doch in elk geval, met gevangenis en geldboete worden gestraft, terwijl de schuldigen en medepligtigen, ter zake van tweegevecht, gedurende een' bepaalden tijd, ten hoogste van tien jaren, zullen kunnen worden vervallen verklaard van hunne zoo burgerlijke, als militaire bedieningen, en verstoken van het regt om eenige orde- of onderscheidingsteekenen te dragen.

Die bij een tweegevecht zijne tegenpartij zal hebben gedood, zal worden veroordeeld tot gevangenis van één tot vijf jaren en eene geldboete van 1,000 tot 10,000 fr. Die zijner partij eene wond zal hebben toegebragt, welke hem meer dan 20 dagen zal hebben verhinderd zijne bezigheden te verrigten, zal worden veroordeeld tot eene gevangenis van 6 maanden tot 3 jaren, en eene geldboete van 500 tot 3,000 fr. Het toebrengen van ligtere wonden zal worden gestraft met eene gevangenis van 3 maanden tot 2 jaren, en eene geldboete van 400 tot 2,000 fr.

Militairen, die ter zake van tweegevecht worden vervolgd, zullen voor de militaire regtbanken te regt staan; doch zoo dikwerf een burgerlijk persoon daarin betrokken is, voor den burgerlijke regter.

FRANKRIJK.

PARIJS 10 Jan. In de meeste dagbladen wordt heden het vraagstuk over de versterking van Parijs besproken, en natuurlijk in onderscheiden zin, al naar mate de kleur van het blad of de fractie, welke het vertegenwoordigt. Het *Journal des Debats* geeft het volgende verslag:

De maarschalk Soult werd, zoo als men weet, verzocht, om den 29 December zich in den boezem der commissie te begeven. Daar verklaarde hij, in naam van het gouvernement, en ten gevolge van het verhandelde in den raad van ministers, er in toe te stemmen, dat in het ontwerp van wet stellig worde melding gemaakt, dat de versterking van Parijs tweeledig moet zijn en bestaan uit een' ringmuur en van elkander gescheide forten, en gelijktijdig ondernomen. Dit althans was de zin van zijne redevoering.

In de vijf opvolgende zittingen der commissie heeft men gehoord de gecommitteerden der in de versterking betrokken gemeenten, en de commissie heeft dien ten gevolge besloten, eenige wijzigingen in het oorspronkelijke ontwerp voor te stellen. Deze wijzigingen zijn aan den maarschalk Soult medegedeeld, die er in den ministeraad kennis van heeft gegeven. In antwoord op die mededeeling heeft de minister van oorlog den 6 Januarij eene nieuwe redactie ter kennis van de commissie gebragt. Een gedeelte der wijzigingen van de commissie zijn bij die nieuwe redactie door het ministerie aangenomen, maar op twee punten heeft hetzelve niet toegegeven; in: 1°. De bepaalde vermelding in de wet van de plaats, waar ieder der forten moet worden opgerigt; en 2°. De verandering der sommen, welke voor die werken zouden worden beschikbaar gesteld. Opzigtens het laatste punt was door het gouvernement voorgesteld 55 millioen francs over de jaren 1841 en 1842 in uitgaaf te brengen; de commissie echter wilde die som tot 87 millioen opvoeren. Deze vermeerdering kwam aan het ministerie voor, het geheele financiële stelsel te zullen omverwerpen.

Gisteren zaturdag hebben de ministers van oorlog en van binnenlandsche zaken op nieuw eene bijeenkomst met de commissie gehad. Overeenkomstig den wensch derzelve, is de uitgestrektheid van den omkring voor de militaire verpligtingen op 250 meters bepaald. Overigens, verzekert men, hebben de ministers, in naam van het geheele ministerie, verklaard, onveranderd te blijven bij het gevoelen, alreede kenbaar gemaakt, ten aanzien van de twee voorname amendementen der commissie. Men wil, dat daarop, nog staande de zitting, door de commissie zou goedgevonden zijn, dat zij zich aan de zijde van het ministerie zou rangschikken, en dat zij in haar verslag aan de kamer zou verklaren, op alle punten van het ontwerp van wet daarmede in te stemmen. Na deze belangrijke mededeeling, besluit de *Débats* zijn artikel, met bijvoeging, dat de commissie op heden weder bijeen zou komen, om de voorlezing van het verslag, der kamer morgen in openbare zitting aan te bieden, voor af te hooren.

De correspondentie nogtans beweert, dat die verzekering van het *Journal* geheel onjuist is, en beweert daarentegen, dat het ontwerp van wet tot de versterkingen van Parijs waarschijnlijk door de kamer verworpen zal worden, ten gevolge van het steeds bestaande verschil van gevoelen tusschen het ministerie en de groote meerderheid der commissie, ten aanzien der opgenoemde punten. Het ministerie heeft stellig verklaard voor het oogenblik den ringmuur niet te willen ten uitvoer brengen; maar alleen de forten en de wapenplaatsen; de commissie is even stellig in het verlangen omtrent de uitvoering zoowel van den rondgaanden wal als van de forten. Morgen zal het rapport in de kamer worden gelezen met de amendementen, die de meerderheid der commissie op het ontwerp van wet zal voorstellen. Het ministerie zal daarop aandringen, om tot de onverwijlde stemming over te gaan. Ongetwijfeld zal de kamer hierin toestemmen, en in dit geval zal de oppositie, met den heer Thiers, tegen elk ontwerp in den geest van het gouvernement stemmen, ten einde, zoo doende, in het geheel geene vestingwerken te verkrijgen. Tot ondersteuning van zijn gevoelen, voert de correspondent het volgende uit de *Presse* aan: Het ontwerp van wet tot versterking van Parijs schijnt aanleiding te zullen geven tot hevige discussiën. Het gouvernement en de meerderheid der commissie zijn het, naar men verzekert, oneens over de wijze van uitvoering. Ook is het waar, dat er tusschen hen meer dan een voorbijgaand verschil van opinie bestaat; het is eene groote staatkundige questie. Het beginsel om Parijs te versterken toegestaan zijnde, is er, zegt de *Presse*, nog tweederlei zienswijze omtrent de uitvoering mogelijk.

In het eerste geval heeft men noch een' oogenblikkelijken, noch een' toekomstigen oorlog op het oog. Het geldt slechts eene voorziening tegen de gevaren, welke de toekomst kan opleveren; gevaren, die men evenwel niet zal uitlokken, doch door alle mogelijke middelen, welke met de eer en de waardigheid van het land zijn overeen te brengen, zal trachten te verwijderen.

In het tweede geval handelt men, alsof men aan eene ophanden zijnde uitbarsting van den oorlog geloofde, en als hadde men besloten veel eerder denzelven onvermijdelijk te maken, dan de gevaren eener uitbarsting te voorkomen. Het eene is het gevolg van eene zuiver verdedigende en op hare hoede zijnde staatkunde; eene staatkunde, die het behoud van den vrede wenscht, doch die, in gevalle van oorlog, niet ongewapend wil zijn, zoo soms de oorlog, in weêrwil van alle hare eervolle pogingen, om denzelven te vermijden, mogt uitbreken.

Het andere geval behoort meer tot eene staatkunde, die er slechts aan denkt, om de verdediging te verzekeren, ten einde te vrijer te zijn, om aanvallenderwijze te kunnen handelen; die het minder te doen is, om eene eerbiedwekkende houding aan te nemen, dan zich de middelen te verschaffen, om de handen te meer vrij te hebben, wanneer men zijne naburen wil aanvallen.

Na in dier voege, omtrent het verschil tusschen het ministerie en de meerderheid dier commissie, zich door de redeneringen van de *Presse* te hebben geruggesteund, voegt er de correspondent bij, dat de verwerping der wet rakende de versterkingen van Parijs geheel met de heimelijke bedoelingen van het ministerie zoude strooken. Ook te dezen voert de correspondent het gevoelen van anderen aan het ondersteuning van het zijne. Nu echter is het een schrijven van een' gedeputeerde aan een nieuw dagblad van Havre, volgens hetwelk het ministerie van 29 October volstrektelijk tegen het *barbaarsche* ontwerp om Parijs van versterkingen te omringen zou ingenomen zijn. Voor dit gevoelen heeft evenwel het ministerie nog niet durven uitkomen, maar de bedoelde brief van den afgevaardigde legt er op te rekenen, dat het ministerie alles, wat mogelijk is, in het werk zal stellen, om de wet te doen verwerpen. Deze onbegrijpelijke weifelingen, zegt de correspondent verder, mogen door een ministerie, dat boven alles zich wenscht te handhaven, in zijn eigen belang geacht worden, en in het belang zijner goede verstandhouding met de vreemde mogendheden; — maar de kamer, die bereids, door de benoeming harer commissie daaromtrent, eene soort van voorloopige goedkeuring aan het ontwerp van wet geschonken heeft,

MENGELWERK.

LUIGI PALESTRINO.

Tegen het einde van het jaar 1839, vertoonde zich een man van eene buitengewoon schoone ligchaamsgestalte, met sierlijk krullend haar, even als alle kinderen van het zuiden, voor BEN-RAÏFFA, een rijk koopman te *St. Jean d'Acre*; hij zeide, dat hij LUIGI PALESTRINO geheeten en te *Venetië* geboren was, en dat hij wenschte eenige betrekking in het handelhuis van BEN-RAIFFA te bekomen. Na eenige pligtplegingen gaf de oude Syriër toe aan zijn verzoek, en spoedig kreeg LUIGI tot zijn bijzonder gebruik eene tafel van cederhout, een lijnweelen kussen, gecouleurde inkt en paauwenvederen.... Men noemde hem den secretaris van BEN-RAIFFA.

Maanden lang beijverde zich de jonge Christen met inspanning en naauwgezetheid, om de taak, welke hij had op zich genomen, te vervullen. Er ging uit het magazijn zijns meesters geen vel marokijn leder van *Koniah*, geene shawl van *Angora*, geen zadel van *Aintabe*, of geen flacon met de heerlijkste reukwerken van *Damascus*, waarvan niet de naauwkeurigste aanteekening werd gehouden op de registers of parkementen, aan zijne zorg toevertrouwd; alles was in de volmaaktste orde, en BEN-RAÏFFA zeide tot den jongeling, hem de hand, ten bewijze zijner vriendschap, op het hoofd leggende: « Zoon van *Europa!*... Alles is wel. »

Helaas! deze naauwgezette zorg in de vervulling zijner pligten mogt van geen' langen duur zijn. Eens, dat LUIGI PALESTRINO bezig was een' brief te schrijven aan een' koopman te *Beyruth*, liet zich eenig geruisch achter hem hooren, en van achter de zijden behangsels van zijn kabinet, zag hij, bevende en ontroerd, een zoo schoon meisje naar hem toesluipen, als zijne oogen nog nimmer hadden aanschouwd. — FLAMINA had nog maar dertien lentemaanden beleefd, en toch had reeds de zoo milde natuur van het *Oosten* haar tot de volmaaktste en aanlokkelijkste jonkvrouw gevormd. LUIGI strooide werktuigelijk het goudzand over de nog vochtige letters, door zijne hand daar neêrgeschreven, en bleef sprakeloos, en buiten zich zelven van verrassing en bewondering.

Het meisje verhaalde hem, dat men haar had gegeeseld, en tot overtuiging van het gezegde, vertoonde zij hare schouders, zoo blank als het zwanendons, waarop de geeselslagen blaauwe striemen hadden achtergelaten.

« Alle de vrouwen van den harem van BEN-RAÏFFA, » zeide hem FLAMINA, « zijn op gelijke wijze gegeeseld. »

« En zoeken zij niet naar een middel, » vroeg de Italiaan, om zich te wreken. »

« Zij willen alle de dienaressen zijn van hem, die het bloed van den wreedaard zal doen stroomen, van hem, die, het schandelijk leven van BEN RAÏFFA met een' dolkstoot zal doen eindigen. Vijftig jonge en schoone vrouwen voor een' dolksteek. »

« Vijftig jonge en schoone vrouwen, » dacht LUIGI, « en dat om eenen ellendige te doen sneven; eene zee van geluk en liefde; ga heen, morgen zal ik de bepaalde voorwaarde vervuld hebben; gij, dochters van het Oosten, gedenk aan de uwe. »

Des anderen daags morgens, op het oogenblik, waarop de gouden torren den olijfboom en den bloemdragenden palmboom ontvlieden, op het uur, dat de zon zich in de wateren van den *Tigris* dompelt, ontving BEN-RAÏFFA, toen nog zwijmelende in de begoochelingen, door de opium veroorzaakt, van de hand van zijnen secretaris, drie doodelijke steken; de eerste doorboorde hem het hoofd, en veroorzaakte eene wond tusschen beide zijne oogen, waaruit het bloed stroomde; de tweede doorstak hem het hart: de derde doorsneed den slagader aan de keel. De Syriër stierf op hetzelfde oogenblik.

De moord gepleegd zijnde, begaf zich LUIGI PALESTRINO naar den harem, met bebloede handen. Alle de vrouwen omringden hem: bruinetten zoowel als blonden, dochters van het Noorden en Zuiden, teedere zoowel als hartstogtelijke schoonheden, de overdreven zoowel als de bedeesden, allen betwistten elkander zijne liefde, allen deden, in stroomen van welriekende wateren, de sporen verdwijnen van eene misdaad, tot het bedrijven waarvan zij onmiskenbaar aanleiding hadden gegeven.

De schuldige jongeling, in de buitensporigste genoegens badende, vergat de wroegingen zijner ziel; hij waande zich gelukkig, hij geloofde meester te zijn; hij had honderd vrouwen als een pacha.

Te midden van den nacht, die de misdaad opvolgde, naderde hem echter een engel, en zeide: « Heer, zie hier uwe dienstmaagd. »

Het was de blonde FLAMINA.

« Engel, » zeide LUIGI tot haar, « verwijder u, gij onschuldig wezen, ik bemin u, ik wil u heilig in mijn hart blijven vereeren. »

De dag brak eindelijk aan. Alle de dochters van den harem verzamelden zich, om een middel te beramen, ten einde het leven van hunnen redder te beveiligen. Deze stelde voor, om zijne ontvlugting gemakkelijk te maken, gene om hem in een der geheime vertrekken van den harem te verbergen, maar het eene zoowel als het andere was onmogelijk.

Eensklaps verscheen FLAMINA, bleek als een doode, en sprak:

« Dochters van *Egypte* en *Syrië*, welriekende bloemen, sterren door den geur des hemels bewierookt!... hoort mij aan. Er bestaat eene wet; zij bevat, dat het leven des schuldigen zal gered zijn, indien een stervende om genade voor hem smeekt bij den pacha. »

« Dat is waar, » riepen alle de vrouwen als uit éénen mond.

« Welnu! » hernam het engelachtige kind, eene pen vattende, « zie hier het verzoek om genade, hetwelk gij in den naam van LUIGI, onzen heer, zult indienen. »

« Maar, » merkte eene harer gezellinnen aan, « gij zijt niet de stervende? »

« Ik ben het, » antwoordde FLAMINA, terwijl zij zich met een' dolk een' steek in de borst toebragt.... « ik sterf, maar zijne dagen zijn gered. »

En terwijl FLAMINA ter aarde viel, badende in haar bloed, traden de Janitzaren binnen, en namen LUIGI in hechtenis.

Het strafgeregt van *Saint Jean-d'Acre*, van het gebeurde onderrigt, veroordeelde, overeenkomstig zijne voldoende bekentenis, den moordenaar tot de straffe aan den paal, toen het smeekschrift van de stervende aan hetzelve werd overhandigd, voorzien van het zegel van MEHEMET-ALI, destijds pacha van die stad.

De regters veranderden dien ten gevolge de straf van den moordenaar LUIGI PALESTRINO in eene eeuwigdurende gevangenis in een der onderaardsche gewelven van den berg *Carmel*.

Dit vonnis werd geveld en ten uitvoer gelegd den 2 Julij 1839.....

Het is naauwelijks maanden geleden, dat het vermelende geschut zich in de vlakten van *Syrië* deed hooren... het daverde eindelijk tot *St. Jean*

zal die, even gemakkelijk als het ministerie, op die zaak terug komen? Zal zij van gevoelen veranderen, omtrent eene zaak, welke een nationaal vraagstuk is geworden, ten einde den vreemdeling eene zegepraal te verschaffen? Neen, wij gelooven dit nimmer; dezen smaad doen wij der kamer niet aan.

De oppositie neemt aanleiding uit de tijdingen over Syrië, om een somber gekleurd tafereel van dat land op te hangen. De *Univers* behelst ten dien aanzien het navolgende: — Alle de berigten uit Syrie leveren een allertreurigst tafereel van de regeringloosheid, welke in dat ongelukkig land heerscht, sedert die provincie door de vier verbonden mogendheden is vermeesterd geworden. Zoo lang Syrië onder de magt van Mehemed-Ali bukte, werden de Bedouinen bedwongen, en de bevolking had niets van hunne overvallen te vreezen.

Ook de Katholijken, zoo talrijk in dat land, genoten rust, want geheel Syrië was in het genot van veiligheid. Deze staat van zaken is door vier christen mogendheden onderst boven gekeerd. Zij hebben het gezag vernietigd, dat in Syrië de godsdienst, het eigendom en het leven der bevolking deed eerbiedigen; maar zij hebben er niet aan gedacht, een ander gezag in de plaats te stellen. Kan deze handelwijze gezegd worden ten doel te hebben het Oosten te beschaven? Ibrahim-pacha is uit Syrië gejaagd, doch geene turksche autoriteiten hebben zich nog in dat land gevestigd. Wat is het gevolg hiervan? De verschillende stammen zijn in openlijke vijandschap tegen elkander. De Bedouinen nemen de gelegenheid waar, dat het land van alle geregelde krijgsmagt ontbloot is, om te rooven en te moorden. De geestelijke gestichten hebben geene beschermers meer. Jerusalem zelfs is overheerd door roovers, en aan allerlei schennis blootgesteld.

Het fransche gouvernement had aan de conferentie te Londen voorgesteld om Syrië onafhankelijk te verklaren, onder het patronaat en den waarborg der vijf groote mogendheden van Europa. Dit eervolle aanbod is echter verworpen geworden; de conferentie heeft zelfs geweigerd daaromtrent eenige onderhandeling aan te knoopen.

Zijn deze daadzaken niet genoegzaam, om hieruit een besluit af te leiden en zich een denkbeeld te vormen van den geest, waardoor de teekenaars van het tractaat van Londen bezield zijn? Beschaving en menschelijkheid hebben het denkbeeld tot dat tractaat niet geleverd, hebben bij zijne ten uitvoerlegging niet voorgezeten. — De geschiedenis, hiermede eindigt de *Univers* zijn' uitval — zal eenmaal brandmerken naar verdienste, het gedrag der vier mogendheden, die een verbond hebben gesloten, om aan het muzelmansch gezag te onttrekken, een gewest, waarin het orde en veiligheid van personen en eigendommen wist te handhaven, ten einde dat gewest aan alle de rampen der regeringloosheid prijs te geven.

Door verschillende dagbladen is in de laatste dagen gesproken van vijandelijkheden, welke op de kusten van Arabie zouden hebben plaats gegrepen tusschen het engelsche compagnieschip *Elphinstone*, gewapend met 22 stukken, en een koopvaardijschip te Bordeaux te huis behoorende, op het oogenblik, dat het laatste aan de Arabieren geweren en buskruid verkocht. Door andere bladen is dit gerucht tegengesproken, zoo als door het *Journal des Débats* en door den *Moniteur Parisien*, op grond, onder anderen, dat de tijdingen van Bombay, tot den 30 November, daarvan volstrekt geene melding maken. De oppositie spreekt daarover, en beweert, dat, ingevalle dit gerucht van grond mogt ontbloot zijn, het gouvernement zich behoorde te haasten, om zulks op het stelligst tegen te spreken. Het stilzwijgen van het gouvernement, zegt deswege de oppositie, vermeerdert de ongerustheid, welke daaromtrent in het publiek heerscht, en geeft te meer voedsel aan het gerucht, dat onze vlag eene beleediging van de engelsche zijde heeft ondergaan, vooral, dewijl en het schip en het huis van negotie te Bordeaux, aan hetwelk het toebehoort, openlijk genoemd worden.

In een der engelsche dagbladen leest men de volgende correspondentie: — Men zegt, dat de heer Bugeaud aan het ministerie van oorlog een' maatregel heeft voorgesteld, die zonder twijfel eene heilzame uitwerking op onze bezittingen van Noord-Africa zou te weeg brengen. Men zou, namelijk, aan alle personen, geene Franschen zijnde, die onze vaandels verlaten, en zich naar het leger van Abd El-Kader begeven hebben, amnestie verleenen. De Franschen zouden daarvan uitgesloten zijn, omdat hunne desertie van ernstiger aard wordt beschouwd dan die der Duitschen en Spaanschen, die een gedeelte van het vreemdenlegioen hebben uitgemaakt.

Het leger van Abd-El-Kader telt, naar men zegt, 5,000 deserteurs, waaronder zich slechts 50 Franschen bevinden. Het lijdt geen' twijfel, dat de meesten zich zullen haasten van de amnestie gebruik te maken, want naauwelijks zijn zij bij de troepen van den emir ingelijfd, of zij beklagen zich gedeserteerd te zijn. Zij ontsnappen doorgaans met geweer en wapens, hopende daardoor beter ontvangen te worden; doch in het binnenland aankomende, worden zij van alles beroofd: men scheert hunne hoofden kaal, en noodzaakt hen het islamismus te omhelzen, en altijd worden zij aan de spits van de gevechten gesteld, waardoor zij telkens aan het grootste gevaar zijn prijs gegeven en hun getal belangrijk vermindert. Intusschen verlangt de heer Bugeaud niet, dat deze deserteurs wederom in hunne corpsen, waartoe zij behoord hebben, worden ingelijfd. Zij zouden eene afzonderlijke compagnie van discipline uitmaken, waarover de militaire autoriteiten een bijzonder toevoorzigt zouden kunnen uitoefenen.

In de zitting der kamer van zaturdag is, volgens den *National*, een verzoekschrift ter tafel gebragt, waarin verzocht wordt, dat: 1°. het hooger onderwijs kostbaarder worde gemaakt; 2°. eene gestrenge censuur tegen de drukpers en het tooneel worde ingesteld; 3°. het kiesregt niet meerder uitgebreid, maar integendeel meer beperkt worde.

De kamer is, zegt het genoemde dagblad, op het eerste en derde punt tot de orde van den dag overgegaan, doch heeft het verzoekschrift, wat het tweede punt aangaat, aan den minister van binnenlandsche zaken verzonden.

Dit besluit, gaat gezegd blad voort, is van ernstigen aard; want, daar bij het charter in stellige bewoordingen bepaald is, dat er geene censuur mag ingesteld worden, zoo is bereids het verzoekschrift eene soort van verkrachting van het charter, en had dit, door de préalable questie behooren verwijderd te worden. In stede daarvan, heeft de kamer zich, als ware het, vereenigd met het anti-constitutionele denkbeeld, in het verzoekschrift uitgedrukt. De kamer heeft aan de natie het voorbeeld gegeven van eene misdaad, welke door de regtbanken vaak met buitengewone gestrengheid wordt gestraft; namelijk: schennis van den eerbied, aan de wetten verschuldigd. En welke wet geldt het hier? Het geldt onze grondwet, ons charter, het palladium van ons staatsgebouw, buiten hetwelk geen heil voor ons bestaat.

De *Gazette des Tribunaux* verzekert, dat de zaak van Darmès, voor het hof der Pairs, eerst in de aanstaande maand zal beslist worden.

Mad. Laffarge heeft aan H. M. den volgenden brief geschreven:

« Mevrouw! het arme slagtoffer is dan niet door u verlaten: aan uwe grootmoedige bescherming is zij het verschuldigd, dat zij niet onder eene straf bezwijkt, waarvoor zelfs de verhardste misdadiger siddert. Ach! hoezeer is mijn hart met dankbaarheid vervuld; welk een troost is mij, gedurende mijne lange gevangenschap, de blik van goedheid, door u op de arme Marie Capelle geworpen. De Voorzienigheid zal deze daad van goedertierenheid zegenen, en de nederige en aan haar lot onderworpen gevangene, wier onschuld haar eenen bovennatuurlijken moed schenkt, zal den hemel vuriglijk om het behoud der gezondheid van uwe majesteit smeeken.

« Welk een schoon voorregt is het, de kalmste gemoedsrust aan eene ongelukkige vrouw te hergeven, wier eenigste toevlugt de dood was, zoo geene koninklijke gunst hare wreede folteringen had verzacht. Mijn hart voedt nog hoop, om mij in mijn ongeluk te schragen; eens zal welligt het lot ophouden mij te vervolgen, en ik zal leven als een treffend voorbeeld der beproevingen, die de hemel mij op deze aarde doet ondergaan, om later eene eeuwige belooning te schenken.

« Doorluchtige moeder des huisgezins, koninklijke gemalin, ontvang de schatting der erkentelijkheid van haar, wier kwellingen gij hebt verligt. Mogen uwe zonen, door hunne deugden, uwe vreugd vermeerderen, door hunne zegepralen uw hart streelen; dat uw gemaal in zijne wijze regering moge blijven voortgaan, en eenmaal welligt zal ik genade op aarde vinden, gelijk ik verzekerd ben, die in den hemel te verwerven. »

De heeren Odilon Barrot en Ganneron, die door mevr. de Feucheres, (erfgename van den hertog van Condé), tot hare executeurs waren benoemd, en van die dame ieder een legaat van 100,000 fr. hadden ontvangen, hebben hunne legaten aan de administratie der parijsche gasthuizen geschonken.

De heer Arago heeft aan de akademie van wetenschappen medegedeeld, dat het den heer Daguerre gelukt is, de moeijelijkheden weg te ruimen, die tot heden de Daguerreotype in den weg stonden, om zulke gunstige gevolgen te hebben als men daarvan reeds bij de uitvinding verwachtte. Vroeger gebeurde het maar al te dikwerf, dat bij de geringste beweging het voorwerp, hetwelk men poogde te malen, scheef of onnaauwkeurig werd overgebragt. Thans geschiedt de bewerking in minder dan eene seconde, waardoor het beletsel der beweging is opgeheven, zoodat men de uitvinding zoo goed als volmaakt kan beschouwen.

De heer van Huffel, lid van verschillende geleerde genootschappen, heeft dezer dagen uitgegeven een werk, dat over het tijdvak der regering van Lodewijk XIV zeer belangrijke daadzaken behelst, welke men aan zijn geduld en vlijtige nasporingen alleen te danken heeft. Dit werk: *Documens inédits concernant l'Histoire de France, etc.*, heeft inzonderheid veel licht over de administratie van den kardinaal Mazarin, alsmede over de pogingen door Lodewijk XIV in het werk gesteld, om de protestantsche godsdienst in den Elzas, in weêrwil der bepalingen van den westfaalschen vrede, te onderdrukken. — Dit werk beveelt zich dus bijzonder den geschiedvorscher aan.

Het is der justitie eindelijk gelukt de voornaamste hoofden van eene bende dieven magtig te worden, welke in onderscheiden departementen hare medepligtigen en bondgenooten heeft. Twee ontslagen galeiboeven zijn de eigenlijke opperhoofden; en de autoriteiten zijn ook in de departementen werkzaam, om het geheele weefsel te ontdekken. De meeste rooverijen dier bende zijn door middel van valsche sleutels ten uitvoer gebragt, en daardoor is het haar zoo veel te gemakkelijker gevallen, in hare misdadige oogmerken te slagen.

DUITSCHLAND.

WEENEN 2 Jan. De in het voorjaar tot oprukken bestemde 4 regementen infanterie en 15 batterijen artillerie hebben bevel ontvangen, zich in effectieven staat te stellen en tot alles gereed te houden. (*Börsen-Halle.*)

Van de zijde des franschen gezants de St. Aulaire, zouden, zegt men, gunstige verklaringen zijn gegeven, dat Lodewijk Philips het fransche leger slechts op eenen effectieven staat van 250.000 man zou doen brengen. In dat geval zou Frankrijk door de mogendheden uitgenoodigd worden de europesche conferenciën wederom bij te wonen, en alsdan zouden er minister-bijeenkomsten worden gehouden, om de hangende questie te regelen. Deze tijdingen zijn in de meest welonderrigte kringen alhier in omloop.

BERLIJN 8 Jan. Z. M. Koning Willem Frederik, graaf van Nassau, heeft den avond van den nieuwjaarsdag te midden van Hoogstdeszelfs kinderen en kleinkinderen doorgebragt.

ITALIE.

ROME 31 Dec. Er is nog niets in het openbaar bekend aangaande de zending van den graaf Bruhl herwaarts. Men gelooft intusschen, dat de congregatie van twaalf kardinalen, die eergisteren avond bij Z. H. is gehouden, daarmede in verband staat.

In de nabijheid van Albano heeft men een' grafsteen uit de tijden der keizers ontdekt, die nog zeer wel bewaard is gebleven.

Men schrijft uit Venetië, dat de hertog van Bordeaux aldaar met de meeste onderscheiding wordt onthaald; alle hooge personaadje beijveren zich het verblijf van den hertog zoo aangenaam mogelijk te maken.

LIVORNO 1 Jan. De stoomboot van Malta, heden alhier aangekomen, heeft tijdingen uit Alexandrië van den 17 medegebragt, waaruit blijkt, dat men aldaar de officieren verwacht, die de turksche vloot in ontvang zullen nemen en naar Constantinopel terugvoeren. De handel begint zich eenigzins te verlevendigen; er is echter gebrek aan schepen om de producten te laden.

TURKIJE.

CONSTANTINOPEL 16 Dec. De Porte heeft eergisteren door een' Tartaar de officiële tijding ontvangen, dat Ibrahim-pacha Damascus heeft ontruimd; zijne verlaten legerplaats bij Salahieh is een slagveld gelijk; dooden, stervenden en verminkten verraden genoegzaam de ellende, waaraan zijn leger is prijs gegeven. (*Allg. Zeit.*)

STADSNIEUWS.

182ste KON. NED. LOTERIJ.

Trekking der Vierde Klasse, Dingsdag 12 Januarij.

3de Lijst: N°. 7617 een prijs van *f* 1000. 4de Lijst: N°. 22318 een prijs van *f* 10,000; N°. 2873 een dito van *f* 1,500; N°. 15745 een dito van *f* 1,000.

GETROUWD. 12 Jan. C. L. J. Ceurverst, van *Nijmegen*, en M. C. van Ophuijzen.

BEVALLEN. 10 Jan. L. J. W. Lugt, geb. Scheltema, Z. — 11 Jan. M. J. Gether, geb. Verweerd, Z. — Te *Rotterdam*, 10 Jan., A. C. G. de Berset, geb. Ten Sande, D.

OVERLEDEN. 7 Jan. J. H. Meijer, 78 j. — 9 Jan. J. F. M. Johanknegt, 56 j. — 12 Jan. S. Asscher, 11 j. — Te *Mijdrecht*, 9 Jan., A. Verdam, 47 j.

Beursprijzen der Effecten.

AMSTERDAM, 13 Jan. 4½ Ure.

OMSCHRIJVING DER EFFECTEN.	Volg. de Soct. tot nut des Obligatie-handels.			volgens de Effecten-Societeit.		
	van	tot	gebleven.	laagste.	hoogte.	gebleven.
NEDERL.... Werk. Schuld... à 2½	50¼	½	⅜	50 5/16	7/16	5/16 à ⅜
Dito .... » 5	97½	98	¾	97¾	»	»
Uitgest. dito .. »	¼	13/16	59/128	»	»	»
Kansb. .... » f	22	¼	⅛	22 1/16	»	»
Amort. Syndic. » 4½	86¼	¾	½	86½	⅝	⅝
Dito .... » 3½	»	»	»	»	»	»
Hand. Maatsch. .» 4½	157¾	158¾	158¼	158	½	⅛
O. I. Leening .» 5	94¾	95¼	⅞	94⅞	95	94 15/16
Spoorw. Haarl. .»	»	»	»	»	»	»
Dito Rijn- .» 4½	»	»	»	»	»	»
FRANKR... Inschr. G. B. .» 3	»	»	»	»	»	»
ENGEL.... Dito .... » 3	»	»	»	»	»	»
SPANJE.... *Ardoin's* .... » 5	21¾	22¼	22	21 15/16	22	22
Passive .... »	5¾	6¼	6	6	»	»
Deferred .... »	»	»	»	»	»	»
PORTUGAL. Oblig. te Lond. .» 3	»	»	»	»	»	»
NAPELS.... Cert. *L.* & *B.* .. » 5	»	»	»	»	»	»
Dito *F.* & *C°.* » 5	»	»	»	»	»	»
RUSLAND.. 1798, 1816. .» 5	104	½	¼	104¼	»	»
1828, 1829. » 5	103¾	104¼	104	104	»	»
1831, 1833. » 5	97¼	¾	½	97½	»	»
1840 .... » 4	87¼	½	⅜	87 5/16	⅜	»
Inschr. Assign.. » 6	67¼	¾	½	67½	»	»
Cert. dito ... » 6	69½	70	69¾	69¾	»	»
POLEN...... Aand. à fl. 300. .» f	131½	132½	132	132	»	»
Dito à fl. 500. .» »	140¼	141¼	140¾	140¾	»	»
OOSTENR.. Metaliek .... » 5	103¾	104	103¾	103¾	⅞	»
Weenb. *G.* & *C°.* » 5	102	½	¼	102¼	»	»
Dito .... » 4	91½	92	91¾	91¾	»	»
BRAZILIË.. Dito dito .. » 5	75½	76	75¾	75¾	»	»

BEURSBERIGT.

Ten gevolge van de rescontre, was er in de Aand. Handel-Maatschappij tamelijk veel handel, doch, doordien er, naar het scheen, nog eenige overvloed van stukken bestond, was derzelver prijs op nieuw iets flaauwer, en daalde tot 158; op de rescontre van 15 Maart e. k. besteedde men ⅞ à 1¼ pCt. prolongatie. De andere hollandsche fondsen waren, bij eenige affaire in Integralen, mede over het geheel minder vast dan gisteren, en bleven derzelver prijzen eenigzins flaauwer.

In de vreemde fondsen was weinig variatie; de spaansche waren, ten gevolge van het iets lager merk van Antwerpen, bij eenigen handel, iets minder in prijs; ook de Columbianen waren meer aangeboden.

De passage-koers der Aand. Handel-Maatschappij is bepaald op 158¼.

Griekenl. bl. à £ 100. 13⅛, 13. Columbia 2de Leening, à £ 100. 15 1/16, 14¾, 15/16. Peru à £ 100. 9 1/16, 9. Coup. Ardoins 17¼, 11/16.

Koers van het Geld: Beleening 4. Prolongatie 4. Wissel-Disconto 3 pCt.

PRIJZEN TEN 5 URE: Integralen 50 5/16, ⅜. Kansb. *f* 22 1/16, ⅛. Handel-Maatsch. 158⅛ à ¼. Dito op de resc. van 15 Maart 159¼ à ½. Ardoins à £ 85. 5 pCt. 21 15/16, 22.

GRANENMARKT.

13 Januarij.

In *Granen* is heden niets omgegaan.

Kool- en *Lijnzaad* zonder handel.

Raapolie Ordinair *f* 44¾. Vliegend *f* 43½ à ¾. P°. Mei *f* 42 à ¼; Sept. en Oct. *f* 40¾ à 41.

Lijnolie Ordinair *f* 32½. Vliegend *f* 31½.

Hennepolie Ordinair *f* 35.

Raapkoeken pr. 1,040 st. *f* 72 à 76. — *Lijnkoeken* pr. 104 st. *f* 9¼ à 12¼.

DOOR BUITENGEWONE GELEGENHEID.

PARIJS, 11 Jan.

Inschr. op ult. 5 pCt. 112.05. Dito cont. 5 pCt. 112.10. Dito op ult. 3 pCt. 77.40. Dito cont. 3 pCt. 77.45. Bank-Actien fr. 3260. Bank bij Lafitte fr. 1050. België 5 pCt. 98. Dito 3 pCt. 69. Ardoins 5 pCt. 24¼, ½, ⅜, ½. Passive 5⅞. Haïti fr. 580. Napels, *Falc.* 5 pCt. 101.40. Dito op ult. 5 pCt. 101.60.

Na de beurs: 3 pCt. 77.45.

Wisselk. Amst. 1/m 209⅞, 3/m 208⅞.

FONDSEN EN WISSELKOERSEN OP VREEMDE BEURZEN.

PARIJS, 10 Jan.

De 3 pCt., welke gisteren na de beurs 77.55 bleven, waren des avonds, op het artikel in den *Moniteur Parisien*, dat er oneenigheid tusschen het ministerie en de commissie der versterkingswerken bestond, zeer flaauw, en bleven 77.20. Heden waren dezelve evenwel iets vaster, doordien het *Journal des Débats* de verzekering geeft, dat de commissie zich met het gevoelen van het kabinet zou vereenigd hebben; geopend op 77.25, steeg de prijs tot 77.35, en bleef 77.30.

ANTWERPEN, 12 Jan.

België 5 pCt. 96¾. Dito 4 pCt. 88½. Dito 3 pCt. 68⅞. Metaliek 5 pCt. 107. Loten fl. 500. *f* 343. Dito fl. 250. *f* 343. Polen Loten fl. 500. *f* 139½. Dito fl. 300. *f* 129¼. Nassau Loten 22¼. Darmst. Loten 24⅝. Pruissen Loten 140. Ardoins 22. Uitgest. 6. Denem. 3 pCt. 76¼. Brazilië 5 pCt. 75.

Gisteren avond was er geen handel; ook heden ging er ter beurse niet veel om, doordien er noch koersen van Londen, noch van Parijs bekend waren. In Ardoins was eenige overvloed van stukken, en het is niet gemakkelijk geld daarop te krijgen; derzelver prijs opende op 22⅛ p. 22 g. en bleef 21 15/16, 22 p. Coupons 17½. De belgische fondsen waren iets flaauwer 69, 68¾ g.; 5 pCt. 96½.

BRUSSEL, 12 Jan.

De handel in fondsen was heden iets levendiger, doch over het geheel was de stemming minder gunstig, en de prijzen van eenige iets flaauwer; 3 pCt. belgische bleven 68⅞; 5 pCt. 96¾. Ardoins 21⅞.

FRANKFORT A/M, 10 Jan.

Metaliek 5 pCt. 106⅞. Dito 4 pCt. 99⅞. Dito 3 pCt. 79½. Bank-Actiën 2003. Loten fl. 500. 139¾. Dito fl. 250. 114. Holland 2½ pCt. 49 5/16. Synd. 4½ pCt. 85. Dito 3½ pCt. 70. Ardoins 23¼, ⅞. Portugal 3 pCt. 10½. Polen Loten fl. 500. 78. Dito fl. 300. 70. Taunusbahn *f* 336.

Ter Effecten-Societeit hebben zich heden weder de meeste fondsen in prijs verbeterd, en was er in het algemeen zeer veel kooplust; de hollandsche 2½ pCt. stegen tot 49 7/16; na het aankomen van den hollandschen post bleven deze echter weder iets flaauwer 49 5/16.

WEENEN, 6 Jan.

Metaliek 5 pCt. 106⅞. Bank-Actiën *f* 1678. Loten fl. 500. *f* 139½. Dito fl. 250. *f* 114.

---

d'Acre, en een onafgebroken schrootvuur verbrijzelde de marmeren muren der moskée, door DJEZZAR gesticht, en die van het paleis van den pacha.... Engelsche soldaten zetten voet aan wal in deze oude stad, waar eertijds de kruisvaarders de krijgslieden der heilige armee ontscheepten; *Saint-Jean-d'Acre* was in de magt der verbonden mogendheden gevallen.

Alles in de stad vlugtte; soldaten, ambtenaren, lijfwachten van den pacha, vrouwen, kinderen; iedereen snelde naar buiten, toen één vreemd schouwspel de oogen trof der europesche soldaten.

Een mensch, in lompen gewikkeld, daalde van den berg *Carmel* af, vergezeld van eene menigte vrouwen, die, onder het zingen van vreugdezangen, op hare cithers speelden, en bloemen op zijnen weg strooiden.

Het was LUIGI PALESTRINO. Met diepen weemoed wendde hij zich nu tot de vrouwen van BEN-RAIFFA en sprak: « Gaat heen, mijne zusters, gaat heen; haar, die ik zoek, is niet meer onder u; ik ontsla u van uwen eed. »

De vrouwen bogen zich, en hem een' lofzang zingende, vlugtten zij den weg op naar *Alexandrië*.

Wat LUIGI betreft, hij ging op een oostenrijksch schip, hetgeen naar *Italië*, zijn' geboortegrond, zeilde. Maar toen het gejuich der matrozen het vertrek aankondigde en hetzelve hem voor altijd zijne vrijheid teruggaf, glimlachte hij niet eens. Wroeging knaagde aan zijne ziel; zijn hart was als eene graftombe. De herinnering aan de blonde FLAMINA perste hem bittere tranen af, en troosteloos beweende hij haar, die gestorven was om hem te redden.

VROUWENTROUW.

Er zijn in de wereld maar al te vele menschen, waarvan men zou kunnen zeggen, dat zij twee harten in de borst hebben; men vindt het echter zelden, dat in twee verschillende ligchamen harten slaan, die zoo volmaakt overeenstemmen, dat men hen als één hart kan beschouwen, en evenwel moest zulks tusschen ouders en kinderen, verwanten en vrienden, maar vooral tusschen vrouw en man, altijd het geval zijn. Als eene vrouw, wier trouw jegens haren echtgenoot, gedurende den dertigjarigen oorlog, schitterend uitblonk, verdient de gade des rentmeesters THEUN, te *Germersheim* aan den *Rijn*, geroemd te worden. Toen de ruwe Spanjaarden aldaar met moorden en branden, rooven en plunderen, op eene verschrikkelijke wijze huishielden, en de bezittingen der genoemde echtelingen hadden geroofd, en daarenboven den man door slagen en het ingieten van eenen schadelijken drank, zoodanig hadden mishandeld, dat hij niet loopen kon en bijna levenloos was, nam zijne vrouw hem op den rug, bond hem vast en droeg hem tien mijlen ver naar *Straatsburg*; en toen aldaar haren man het gebruik der baden in *Zwitzerland* werd aangeraden, nam zij hem weder op en droeg hem 25 mijlen ver derwaarts, alwaar zij hem elf weken lang verpleegde en als een kind verzorgde. Toen hij eenigzins versterkt was, maar nog niet staan kon, bond zij hem weder op haren rug en droeg hem nog eenige mijlen verder naar *Stanz*, alwaar de balsems en poeders van eenen doctor hem meer krachten zouden geven. Daar het niet hielp, ging zij weder verder, met haren man op den rug, over hemelhooge bergen, dikwerf zonder spijs of drank; eens zelfs viel zij met hem van eene hoogte van negen voet in de diepte, waaruit zij door eenen herder werd gered. Vervolgens begaf zij zich met den dierbaren last weder op weg, over de brug van het *Rappersweiler-meer* naar *Constanz*, alwaar hij gedurende vier maanden kruiden-baden gebruikte.

Dit hielp nog altijd niet; dus nogmaals op weg en 32 mijlen verder, met den zieken last op den rug door *Schwaben*, naar *Neuburg* aan den *Donau*, om aldaar van den hertog eene oude schuld te ontvangen; doch deze zette de ongelukkige met troostwoorden af, daar hij juist een jesuïten-klooster moest laten bouwen, waartoe hij veel geld behoefde. Treurig nam de vrouw den man weder op den rug en ging over *Augsburg* naar *St. Gallen*, alwaar een kwakzalverende scherpregter helpen zou, maar niet kon. Dus weder voort, altijd met den man op den rug, dwars door *Zwitzerland* over hooge bergen, door *Zurich* en *Schaffhausen*, *Aarau* en *Bern*, naar *Basel*, alwaar de man eerst een weinig met eenen stok begon te loopen. Eerst ging het te water den *Rijn* af tot naar *Amsterdam*, alwaar eindelijk de zieke door doelmatige geneesmiddelen tamelijk werd hersteld. Aldus had de getrouwe vrouw haren kranken man te voet over berg en dal, stroom en meer, 172, zegge honderd twee en zeventig duitsche mijlen, of 344 uren ver op den rug gedragen, en even zoo vele duizende malen daarbij de waarheid bevestigd van de spreuk: « hij, die eene deugdzame vrouw heeft, leeft nog eens zoolang; want hij heeft eene getrouwe medgezellin en eene zuil, aan welke hij zich troosten kan. »

SCHEEPVAART EN HANDEL.

Schepen in Lading.

AMSTERDAM.

Naar TRIEST, het Nederl. kofschip *Riga*, Kapt. A. A. Dykema. Adres bij Jan Corver en Comp.

Naar TRIEST, het Nederl. kofschip *Catharina Josephina*, Kapt. P. J. Montendam. Adres bij Jan Corver en Comp.

Naar TRIEST, het gek. Ned. kofschip *de Gebroeders*, Kapt. P. C. Sorgdrager. Adres bij Jan Daniels en Zonen en Arbman, en Coopman en de Witt en Lenaertz.

Naar LIVORNO en GENUA, het Nederl. kofschip *Grunus*, Kapt L. O. Post. Adres bij Jan Corver en Comp.

Naar LISSABON, het Nederl. gekop. kofschip *de Onderneming*, Kapt. J. Engelenberg. Adres bij Jan Daniels en Zonen en Arbman, en Coopman en de Witt en Lenaertz.

Naar LISSABON, het Portugeesch schooner schip *Santa Rita*, Kapt. Francisco da Santa Rita. Adres bij Jan Daniels en Zonen en Arbman, en Coopman en de Witt en Lenaertz.

Naar PORT à PORT, het Portugeesch schip *Duque do Porto*, Kapt. J. M. de Souza. Adres bij C. J. de Grys en Zoon.

Naar BAYONNE, het Ned. kofschip *de Eendragt*, Kapt. H. G. Burga. Adres bij Jan Corver en Comp.

Naar KOPENHAGEN, het schoonerschip *Scandinaviën*, Kapt. H. N. Möller, van Kopenhagen. Adres bij B. J. van Hengel.

Scheepstijdingen.

Gedurende het jaar 1840 zijn te Kiel uitgeklaard: 2,401 schepen, waaronder 17 Hollandsche.

TEXEL 10 Jan. De Engelsche schooners Orwell, Kapt. Carter; Fame, Kapt. Holmann; en Northam, Kapt. Charrosin, alle van Londen, alhier binnengekomen, en den 5 dezer naar Harlingen opgezeild, hebbende loodsen aan boord en eene loodsschuit als voorzeilder, zijn, na reeds tot Harlingen geweest te zijn (zie ons vorig N°.), wegens stilte en veelvuldig drijfijs op de Smakmanshoek bewesten het Vlie gestrand; de twee eerste zijn door het volk verlaten, hetwelk door de loodsschuit op het Vlie is aangebragt, hebbende het eene reeds de achtersteven gebroken, en zittende de andere vol water, dezelve liggen beide op zijde, en zullen waarschijnlijk geheel weg zijn; laatstgemelde zit regt op 4 vadem water, en bevindt zich de equipagie nog aan boord.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL 12 Jan. W. en Z. W. — Niets. Texel is vol drijfijs.
VLIE en TERSCHELLING, geene lijsten aangekomen.
HELVOET 12 Jan. Z. W. — Niets. De stroom drijft vol ijs.
BRIELLE 12 Jan. Z. Z. W. — Niets.
MAASSLUIS 12 Jan. W. — Niets. Weinig drijfijs op stroom.
OSTENDE 10 Jan. Van der Beurt, Stad Vere, Katwijk. — 11 Jan. Roose, de Wellust, Noorwegen.
CUXHAVEN 9 Jan. Paulsen, Howard, New-York. Ugland, Frithiof, Bordeaux. Havighorst, Louisa, dito. Schuldt, Othello, Fecamp.
TRAVEMUNDE 8 Jan. Koop, Dorothea Elisabeth, Riga.

HANDELBERIGTEN.

KOLONIALE EN ANDERE GOEDEREN.

ANTWERPEN 12 Jan. KOFFIJ. 200 balen ordin. Brazil zijn tot 27 cs. cons., en 300 balen Java tot niet juist bekenden prijs verkocht. — HUIDEN. 2,000 stuks drooge Rio, van onderscheiden wigt, zijn tot diverse prijzen afgedaan.

GRANEN, ZADEN, OLIE, ENZ.

BORDEAUX 7 Jan. In den Graanhandel is het stil, maar de prijzen zijn niet lager, en onze voorraad van *Tarwe* is zeer gering. *Tarwe* 1ste qualiteit geldt fr. 21; 2de dito fr. 20.50 à fr. 20. *Haver* fr. 8.50 à fr. 8.75. *Meel* fr. 17.75 à fr. 18.

MARSEILLE 2 Jan. De vele aanvoeren, die wij dezer dagen gehad hebben, hebben de prijzen tot verdere daling doen neigen; er is daarenboven weinig omgegaan.

DENDERMONDE 11 Jan. Witte *Tarwe* ƒ 14 à ƒ 13; roode dito ƒ 14 a ƒ 13.5. *Rogge* ƒ 8.10 à ƒ 8. *Haver* ƒ 6 à ƒ 5.12. *Raapolie* ƒ 68½. *Lijnolie* ƒ 54½ à ƒ 54¼. *Hennepolie* ƒ 54. *Raapzaad* ƒ 20 à ƒ 21. *Lijnzaad* ƒ 16 à ƒ 17.

Kunsten en Wetenschappen.

NEDERDUITSCH *letterkundig Jaarboekje, voor* 1841. *Te* Gent *gedrukt bij de Gebroeders* MICHIELS, *en voor geheel Holland verkrijgbaar bij* W. MESSCHERT, *boekhandelaar te* Rotterdam.

Dit net, ja zelfs fraai op velin papier gedrukt werkje beleeft reeds zijn achtste jaar; gunstig teeken, voorzeker! dat de belangstelling in de taal der vaderen bij onze belgische naburen levendig blijft. De redactie heeft begrepen om, zoo ter afwisseling als om eenigzins aan alle lezers genoegen te geven, een grooter getal proza-stukken dan gewoonlijk op te moeten nemen. *Ter afwisseling* zegt zij, doch dan hadden de proza-stukken tusschen de gedichten moeten verdeeld worden, dat ook wezenlijk den lezer aangenamer geweest zou zijn, dan ze achteraan bijeen te vinden, zoo als nu het geval is.

Een boekje als dit, dat om den geringen koopprijs onder het bereik van alle fortuinen valt, moet, op den duur volgehouden wordende, van onmisbaar voordeeligen invloed zijn, zoowel op de vorming en beschaving, als de verbreiding, de kennis en waardering der vlaamsche of, wil men liever nederlandsche, taal en letteren. Doch het is dan ook een volstrekt vereischte, dat bekwame mannen, die hunne taal in den rijkdom van haren omvang, in de diepte van hare goudmijn meester zijn, en wier smaak voor de vaderlandsche poëzij ontwikkeld en gestaafd is, lustig en ijverig medewerken, om het jaarboekje belangrijk en nuttig te maken. Het is dus op zich zelven, ja, wel loffelijk, dat zij zich niet geheel onttrekken, maar veel loffelijker zou het nog zijn, wanneer zij wat meer dan kleinigheden leverden. Hunnen naam op de lijst der medewerkers vermeld te vinden, geeft eenig relief; maar wat men van hen leest, moest tot voorbeelden ter navolging van minder ontwikkelde talenten verstrekken.

Het ligt in den aard der zaak, dat alle dicht- en prozastukken niet even keurig en schoon kunnen zijn; maar het komt ons voor, dat de redactie wat gestrenger in het opnemen van wat haar aangeboden wordt behoorde te wezen, en zorgen moest, dat er in het geplaatste geene grove taalzonden te berispen vallen. Om dit te vermijden, zou zij de dichters en schrijvers deswege moeten onderhouden en hunne producten niet opnemen dan na alvorens van die vlekken gezuiverd te zijn. Dit zou velen tot een nuttig onderrigt verstrekken, die nu in hunne onkunde dwalen, en daardoor krachtdadig aan den opbouw van taal en letteren medegewerkt worden. Men zou dan niet stuiten op regels als deze:

> O Dan, dan was *Ovides* zang (voor *Ovidius*)
>
> Maer als het leven u ontging,
> Als ge op uw doodbed *uitgerokken*
> En roerloos laagt....

voor uitgestrekt, of

> Daer! neemt het *uitgerokken* lijf....

en dergelijke.

Maar hoe is het mogelijk, dat de redactie over het hoofd hebbe gezien in het dichtstukje, getiteld: *Moedeloosheid*, de verregaande logen, dat onze Helmers den dood des hongers zou gestorven zijn? Men leest daar op bladzijden 96 en 97:

> En gy, o Helmers, groote geest!
> Wiens steeds by God geschaepne zangen
> Nog daeglijks in ons Nederland
> De harten streelen *in verlangen*;
> U ook was 't *bange* lot zoo *hard*,
> Gy ook, gy moest in onheil sneven,
> Den honger kennen, by *gebrek*
> *Aen nooddruft*, staken 't wrange leven.

En verder

> De dichter, ach! bezat geen schat;
> *De honger sloot hem de oogen!*....

De redactie, die het wel beter wist, had immers den dichter, die zulk een' bedroefden misslag beging, moeten zeggen, dat de heer Helmers te Amsterdam tot den zeer fatsoenlijken middelstand behoorde.

Wij willen niet verder berispen; maar alleen de heeren, die de uitgave van dit lieve boekje bezorgen, op den zwakken kant van hetzelve door een enkel voorbeeld opmerkzaam maken.

Men moet hieruit evenwel geen besluit trekken ten nadeele van het werkje; want wij aarzelen niet de verzekering te geven, dat het in zijn geheel, wat de dichterlijke verdienste betreft, volstrekt niet achter staat bij meer dan één hollandsch jaarboekje, en bovendien veel goedkooper is.

Het leven en bedrijf van DR. M. LUTHER, bewerkt door B. T. LUBLINK WEDDIK, Predikant bij de Evangelisch Luthersche Gemeente te *Amsterdam*. Tweede deel, te *Amsterdam*, bij G. Portielje, 1839, in gr. 8°., 362 bl.

Wij hebben het eerste deel van dit werk aangekondigd in N°. 602, (23 Oct. 1839), van dit blad. Thans ligt het tweede deel voor ons.

Het eerste hoofdstuk van dit deel stelt ons Luther voor op den ingeslagen weg, bemoedigd door vrienden en begunstigers, die met den dag toenemen; terwijl zijne vijanden meerdere bitterheid aan den dag leggen. Het hof van Rome is onvoorzigtig genoeg Luther eenen ban naar het hoofd te werpen, alsof het vuur met olie konde gebluscht worden.

De Saxer toont zijnen tijd beter begrepen te hebben. Hij wijst den duitschen adel den weg aan, dien hij hebbe in te slaan, om zich in die regten te handhaven, welke hij onmisbaar achtte, om het kwijnend germaansch christelijk beginsel in een hernieuwd leven te roepen. In zijne *babylonische gevangenschap* legt hij den jammerlijken staat der kerk open en bloot.

Luther's schriften worden ginds en elders verbrand, een voorspel voor degenen, die ze voor waarheid beleden. Hij ontsteekt insgelijks den houtmijt, en doemt de schriften van zijne partij, de bul, die tegen hem is uitgegaan, benevens de wetten der bestaande kerk, ten vure.

Luther's verschijning op den rijksdag te Worms hebben wij met uitstekend genoegen gelezen. Indien de beperktheid van plaats het niet belette, zouden wij gaarne het een en ander uit die keurige beschrijving overnemen. De geëerde en hooggeschatte biograaf houde het ten goede, dat wij gaarne gezien hadden, dat hij meer de gesteldheid van het personeel van dezen rijksdag had doen uitkomen; dat hij zijne lezers meer uitvoerig had bekend gemaakt met de wezenlijke of vermeende bezwaren, welke de kerk, zoo als zij toen vormelijk bestond, tegen Luther had. Daaraan ware voldaan geweest, indien hij slechts had medegedeeld, hetgeen Alexander in zijne rede tot den keizer, op den 13 Febr. 1521, heeft aangevoerd. Verder zouden wij wel gewenscht hebben, dat hij eenen dieperen blik geworpen had op den stand des keizers, als advocatus ecclesiae, op de magt van handelen, welke de rijksdag, na de uitspraak van het drie dubbel gekroonde hoofd der kerk, bezat, eindelijk op de bekommering en angst, waarmede de pausgezinden den wittenberger doctor te Worms verbeidden, en wat zij al aanwendden, om zijne aankomst te verhinderen. Waren toch de hervormingsgezinden bevreesd voor Luthers behoud, hunne vijanden waren niet minder beducht voor zijne triomf. Het komt referent voor, dat door dit een en ander op te nemen, het tooneel van Worms in belangrijkheid zoude zijn toegenomen. De afscheiding van het individuëel leven des hervormers en den gang der hervorming springt hier pijnlijk in het oog.

Op den terugtogt van Worms verlaten wij Luther, terwijl hij aan de wraak zijner vijanden op den Wartburg ontvoerd wordt.

Dit hoofdstuk is met vele aanmerkingen verrijkt. Wij hebben eene kleine bedenking op het gezegde (bl. 80), waar men leest: «deze Olterdingen, die in eene oorkonde genoemd wordt *miles*, dat is: krijgshaftige. Dit schijnt minder juist verklaard te zijn. In den stijl der middeleeuwen beteekende Miles of een' krijgsman in het algemeen, zonder bepaling van meerdere of mindere krijgshaftigheid, of een' ruiter; of hij werd alzoo genoemd, in tegenoverstelling van den boerenstand, of het was een ridder, of ook wel een dienst- of leenman, enz.

In het tweede hoofdstuk ontmoeten wij den held der zestiende eeuw op den Wartburg, in ridderlijken dos en geestelijken strijd. Afgezonderd van de wereld, arbeidt hij aan de verlichting en beschaving van het menschelijk geslacht. Hij vertaalt er het N. T., en verschrikt, met dat wapen der hervorming ten toon te spreiden, zijne vijanden, die in den waan verkeerden, dat hij van zijn woelig tooneel voor goed ware afgetreden.

Plotseling verschijnt hij te Wittenberg, en verstomt de dweeperij, die zich voor profetie uitgaf. Hij bestrijdt vervoerde vrienden, en den godgeleerden Hendrik van Engeland, die even los en wispelturig met de kerk omging als met zijne vrouwen.

Wij zien den hervormer klimmen in zijn werk. Het hoofdhaar overdekt de schrale monnikskruin. De cel verandert in eene gezellige huiskamer met vader, moeder en kind.

De meer uitvoerige karakterschets mag welgelukt genoemd worden. Zij leert ons den krachtigen man in zijn binnenste kennen. Wij verlaten gaarne voor eenige oogenblikken de drokke disputzaal, en vlijen ons neder in zijn huisvertrek, als de held, die den moed had van Paus en Koningen met onverschrokken blik onder de oogen te zien, met zijne vrouw spreekt, die hem vraagt, of de grootmeester van Pruissen de broeder is van den markgraaf; terwijl beide één persoon waren; of als hij zijn zoontje een' allerliefsten brief schrijft.

Hierbij merken wij nog op, dat Lublink Weddik in deze schilderij, zonder het te bedoelen, zeer juist den schrijver van het artikel: *Luther et la reforme*, in de *revue Brittannique* (*Mars* 1839), overgenomen uit de *Edinburgh Review*, wederlegt, die beweert, dat Luther, in de eerste jaren van zijn huwelijk, zoo zeer door zorgen voor het onderhoud van zijn gezin gedrukt werd, dat hij de draaibank hanteerde, en daarmede het leven ophield. Dat Luther alles behalve rijk was, is genoeg bekend, en dat hij het er niet op toelegde, om aardsche schatten te verwerven en er mede te schitteren, getuigt deze biographie met vele, Luther vereerende, proeven. Maar, dat hij noodig zoude gehad hebben een handwerk uit te oefenen, ten einde in zijn levensonderhoud te voorzien, is ondenkbaar. Onze schrijver zegt naar waarheid, dat Luther deze kunst beoefende ter bevordering zijne gezondheid. Misschien is de Schot misleid door Luthers schrijven aan W. Link, te Neurenberg, ook door Weddik opgenomen, waar de hervormer schrijft (bl. 159): «Zoo leeren wij, door onzen eigen' handenarbeid, den kost verdienen, wanneer wij misschien, wegens onze leer, door de wereld niet meer gevoed werden, en dienen alzoo en onwaardigen en ondankbaren, naar het beeld van onzen Vader in den hemel.»

De aanmerkingen, welke dit hoofdstuk besluiten, verdienen gelezen te worden.

«Ons oog rustte op hem, waar de bloedige vanen van het oproer werden ontrold, en hij met den gewonen moed als middelaar optrad, en de regten van volk en vrijheid handhaafde. Wij zagen hem daarop als den bode des vredes en den vriend der orde, het heil der fel geschokte en gedrukte kerk ter harte nemen, en, met de heilige fakkel der waarheid in handen, de schuilplaatsen doorzoeken, waar bijgeloof en onkunde gevestigd waren. Wij leerden den eersten stichter eener wijze kerkorde hoogschatten. Ongeschokt en onbewogen door het woord en de tranen zijner tegenstanders, verdedigde hij zijn geloof; maar wij erkenden ook in den held des geloofs den vromen zoon, in den strijder voor het leerstuk den ootmoedigen en vertrouwenden Christen.» Zoo besluit de schrijver een volgend hoofdstuk. Met kracht en met gelukkigen uitslag wordt de houding en het gedrag van Luther, staande den ongelukkigen boerenkrijg, tegen de aantijgingen zijner vijanden in bescherming genomen en verdedigd. De Edimburger, die in het zoo even genoemde tijdschrift vraagt: hoe een rebel de rebellie kon beletten, zoeke in dit geschrift zijn antwoordt.

Neen! Luther was geen rebel. Hij handhaafde de regten van den mensch door zelf te beginnen met zijne pligten te volbrengen. Hij vreesde God en eerde den Koning. Hij zocht de waarheid en predikte van de daken, wat hij gevonden had. Hij zag de kerk in slavernij, en maakte het haar bekend. Hij had den moed om zich vrij te verklaren; maar niet van het opperst gezag, niet van dien grooten Meester, wiens trouwe dienaar hij was. Met weemoed zag hij, in het burgerlijke, de verdrukking, welke de boer leed, die toenmaals nog voor iets minder dan mensch gold. Hij drong bij de vorsten aan, om toe te staan, wat pligt was te geven; maar hij keurde evenzeer het geweld af, dat zich in de plaats van het regt stelde.

Onder deze woelingen slaapt Frederik de Wijze in, die dezen vereerenden naam bijzonderlijk verdiend heeft door de wijze, waarop hij de hervorming begunstigde. Hij toch hield Luther de hand boven het hoofd, zonder Rome te verbitteren, en heeft zijne zaak den tijd en de gelegenheid gegeven, om zich te wortelen in den geest zijner eeuw.

Onder de regering van zijnen broeder Johannes werd de hervorming in Saksen door eene kerkorde georganiseerd. Luther verschijnt hier, in zijne vrijzinnigheid, in helder licht. Hij was de Nieuwenhuizen in Saksen. Het schoolonderwijs lag hem na aan het hart. Voor het godsdienstig onderwijs werd zijne kleine catechismus ingevoerd, een werkje, welks voortreffelijkheid, zelfs door zijne bitterste vijanden, niet is geloochend kunnen worden. Een derzelve, die niet begrijpen kon, hoe het bekende tweede artikel door een ketter zoo regtzinnig kon gesteld worden, redde er zich uit, door aan te nemen, dat de duivel hem dien ingegeven had.

Vervolgens treffen wij Luther weder aan in geschil met den drijvenden Karlstadt, en bewonderen zijne gematigdheid in het aanschaffen en behouden van uitwendige vormen, en zijn gedrag met den man, die ongelukkig het Sibboleth opwierp, dat van dien tijd de protestantsche kerk in twee groote afdeelingen gescheiden heeft.

Ulrich Zwingli trad nu op de kampplaats, tegen den hervormer op. De leer van het avondmaal is het punt in geschil. De partijen vallen, dáár, waar zij elkander in liefde hadden behooren te ontmoeten, met bitterheid elkander aan.

Luther, die de heilige schrift vertaalde, en bij ondervinding, wist, hoe veel moeite het in had, tot het regt verstand van de letter te komen, hield met hand en tand aan haren letterlijken zin vast. Hij zag de verklaring, die Zwingli er aan gaf, voor heiligschennis aan, en elken schimp die men, wegens zijn handhaven van den letterlijken zin, hem toewierp, hield hij voor godslastering. Die strijd was dan ook ernstiger dan het geschil van Luther met Erasmus over den vrijen wil, waarbij de geschilvoerders meer gezegd hebben, dan zij wilden, en dus beide hunnen vrijen wil opofferden aan de drift, om dien te bestrijden of te verdedigen.

Het verslag van het Marpurger gesprek zal niet zonder genoegen gelezen worden. De uitkomst was, zoo als het bij godsdienstige twisten wel altijd het geval zal zijn. Men veroordeele evenwel Luther niet te hard, omdat hij Zwingli niet voor broeder wilde erkennen. Toenmaals beteekende dit woord veel meer, dan in onze dagen. Tegenwoordig is alles broeder, terwijl men elkander zeer onbroederlijk in den weg staat. Dit zou bij Luther voor verraad gegolden hebben. Doch dit daargelaten. Wij voor ons zouden wel gewenscht hebben, dat de landgraaf de geschilvoerders had uitgenoodigd gezamelijk het avondmaal te vieren. Zou er dan geen punt van vereeniging gevonden zijn geweest? Luther zelf geeft het aan in zijn volksonderwijs, als hij zegt: hij is waardig en wel geschikt, die het geloof heeft aan deze woorden: voor u gegeven, voor u vergoten tot vergiffenis van zonden. In die betuiging moeten alle geschillen over deze heilige instelling zich oplossen. Dit mag wel de taak zijn, die hij zijnen vriend Melanchton, en alle zijne volgelingen in lateren tijd heeft opgedragen.

De brief aan zijnen kranken vader is een sieraad van dit werk. Luther was wel tegen zijns vaders zin in het klooster gegaan; maar had aldaar de ouderliefde niet afgelegd. Wie God en de menschen bemint heeft ook zijne ouders lief.

De aanmerkingen achter dit hoofdstuk bevatten: 1°. een' nog niet uitgegeven brief van Luther; 2°. een vlugtig berigt over Swenckfeld; en 3°. iets of niets over Zwingli.

Het laatste hoofdstuk behelst Luther's verhouding tot den rijksdag te Augsburg; zijn verblijf op de vesting Koburg; laatste levensjaren; zijn testament; laatste reize naar Eisleben; zijn dood en uitvaart.» Het loopt over een tijdvak van 16 jaren, en wordt in ruim vijftig bladzijden afgehandeld.

Referent dacht bij de vergelijking der bladzijden met den duur van het tijdperk: zal het hier zijn: exitus alget? Zal de hervormer zich overleven? Waarom dan toch den man zoo uit zijnen tijd geïsoleerd, dat hij dood schijnt, terwijl zijn leven in alles leeft? De schrijver komt deze bedenking al aanstonds te gemoet, schoon wij moeite hebben den bekwamen Weddik te gelooven, dat hij juist getrouwelijk zoude hebben moeten afschrijven, indien hij geleverd had hetgeen wij zouden wenschen, dat hij gedaan had. Er is waarlijk over Luther ook niet weinig te boek gesteld: heeft de schrijver lust en tijd gehad, om dat getrouwelijk na te schrijven? Wij maken de gevolgtrekking niet; maar schrijvers bedienen zich wel eens van oratorische figuren ter hunner ontschuldiging, welke zonder moeite tot hun bezwaar kunnen worden omgekeerd. Wij hebben ondertusschen geen' lust om onbillijk te zijn. Wij gunnen den schrijver het woord ter zijner ontlasting en verdediging: «Dit laatste tijdperk uit het leven van den hervormer is (waarom zouden wij het niet bekennen?) het minst rijk aan groote en bewonderenswaardige daden. De belangrijke voorvallen uit het leven werden minder. Luther treedt reeds meer en meer op den achtergrond. Zijn persoon verliest zich in de zaak; de hervormer smelt (als wij zoo mogen spreken) weg in de ontluikende hervorming: de werkmeester, die zijn werk genoegzaam voltooid had, wordt door anderen, die hem omgaven, als vervangen; zijn leven wordt meer beschouwend dan handelend, en (dit lag in den aard der zaak), wat eenmaal de eigendom van den grooten man zelven was, was uit zijne ziel, uit zijne handen tot anderen overgegaan: hij had reeds, bij levenden lijve, zijnen erfschat vermaakt, en werd, bij den snellen voortgang der hervorming, naast zijne tijdgenooten geplaatst, waar hij eenmaal aan het hoofd had gestaan: derhalve, waar het belangrijkste tijdperk der eigenlijke hervorming aanbreekt, en dat is, ontegenzeggelijk, bij en kort na de Augsburgsche geloofsbelijdenis, daar ligt op het leven en in het bedrijf van Luther eene meer eenzelvige tint: het zoogenaamde heldentijdperk, dat ieder mensch, al is het ook in eene zeer geringe mate, in zijne geschiedenis kan aantoonen, is voor hem voorbij: hij oogst de vruchten in, te voren geplant.»

Zoo als gezegd is, dit hoofdstuk brengt Luther in zijdelingsche aanraking met den rijksdag te Augsburg. Te Worms gold het zijn' persoon, negen jaren daarna was zijn pleitgeding de zaak der menschheid geworden. Het germaansch christelijk beginsel verhief zich met volle kracht, het bewoog zich in de stulpen der geringen, het bezielde de kabinetten der vorsten. De hervorming was eene europesche questie geworden. De beschrijving van den rijksdag valt kort uit. Luthers geest was in de vergaderzaal, zijn ligchaam op den Ehrenburg te Coburg. Met welgevallen lazen wij Luthers brieven, over zijne speculatiën, en van zijn gezelschap daar buiten. Weddik heeft hier getoond, dat hij zijnen held belangrijk weet voor te stellen, ook waar deze zich verveelt.

Luthers stille werkzaamheid wordt levendig voorgesteld. Zijn moed week niet met zijne jaren, schoon hij veel leed. Zijnen lieven hertog George vervolgde hij met al de scherpte van zijne pen, en na zijnen dood zong hij triumf in de kerk van Leipzig. Te Smalkalden vertoonde hij zich met al den ijver, die hem tot den man van zijne eeuw verhief.

Wij begroeten hem met eerbied aan het ziekbed van zijnen vriend Melanchton, en zien er het apostolisch woord (Jac. V: 15), gestaafd: het gebed des geloofs zal den kranken helpen.

Luthers testament is, zoo als men dit van hem verwachten mag, die zich nergens en nooit verloochende.

's Mans laatste dagen waren toegewijd aan een christelijk werk, te weten om broeders te verzoenen. Zijn verrassend uiteinde zal met hooge belangstelling gelezen worden. Het was Rome niet gegund hem in het vuur te doen stikken. Luthers uiteinde was den man des geloofs waardig. Hij stierf, zoo als hij geleefd had. De hoop beschaamt niet. Het geloof krijgt kracht in het aangezigt des doods. Die gelooft, sterft niet. De werken des geloofs zijn onsterfelijk, al hield degene, die ze bedreef, hen voor geheel onverdienstelijk.

Achter dit laatste hoofdstuk is eene bijlage geplaatst, betreffende het Martijns stift te Erfurt; de thans levende afstammelingen van Luther, en stamtafel van zijn geslacht in de Erfurtsche lijn.

Zoo zijn wij aan het einde van ons verslag genaderd. Wij danken den waardigen schrijver, voor hetgeen hij geleverd heeft. Onze aanmerkingen zal hij wel willen beschouwen als zoo vele blijken van belangstelling in zijnen verdienstelijken arbeid, die het ruime debiet, hetwelk wij er aan toewenschen, dubbel verdient.

Op den 19 December 1840 vierde het letteroefenend genootschap: *Tot Nut en Beschaving* deszelfs 33ste algemeene jaarlijksche vergadering, onder voorzitting van den heer med. dr. J. B. van Embden.

De heer mr. Jeronimo de Vries, lid van verdienste, hield te dezer gelegenheid eene redevoering *over den geest des tijds, zoo in het algemeen, als ten aanzien onzer letterkunde en der dichtkunst in het bijzonder.* — De aftredende eerste secretaris, de heer mr. A. S. van Nierop, deed daarop verslag van de werkzaamheden des genootschaps; terwijl eindelijk berigt werd, dat, op geene der laatst uitgeschreven openbare prijsvragen eenig antwoord ingekomen zijnde, dezelve op nieuw worden uitgeschreven, zoodat het programma blijft zamengesteld als volgt:

1. Men verlangt eene verhandeling over den invloed, welke de ontdekking van America op de kunsten en wetenschappen heeft uitgeoefend?

II. Wat is taalverbastering? Welke zijn hare kenmerken? Welke zijn de voorbehoedmiddelen er tegen? En, zoo zij reeds bestaat, welke zijn de middelen, die behooren aangewend te wenden, om de taal te zuiveren?

Men verlangt dit alles, zoo veel mogelijk, door voorbeelden uit de nederduitsche taal opgehelderd te zien.

III. Een lofdicht op Gijsbert Karel van Hogendorp. — De beantwoordingen moeten in het nederduitsch gesteld, leesbaar en door eene andere hand dan die des stellers geschreven en met eene spreuk geteekend zijn; voorts, verzeld van een verzegeld naambriefje, van buiten met dezelfde spreuk voorzien, vóór ult°. Maart 1842, worden ingeleverd aan het locaal des genootschaps (Zwanenburgerstraat n°. 25), onder het adres van den eersten secretaris.

Aan de goedgekeurde beantwoordingen zal worden toegewezen een gouden eerepenning, ter waarde van honderd gulden. — De bekroonde stukken worden het eigendom des genootschaps, tenzij bestuurders den schrijver mogten vergunnen zijn stuk uit te geven voor eigen rekening. De onbekroonde stukken worden, op vertoon van de drie eerste en drie laatste regels, door dezelfde hand geschreven, aan de zich aanmeldende afgegeven, terwijl de daarbij behoorende naambriefjes verbrand worden.

AMSTERDAM, *den* 12 *Januarij* 1841. — N. J. BARENDS, *Eerste Secretaris.*

Advertentiën.

(7796) De COMMISSIE van FABRICAGIE der Stad *Schoonhoven*, als zijnde daartoe behoorlijk geautoriseerd, is voornemens, op *Zaturdag* 16 *Januarij* 1841, des Voormiddags ten 10 Ure, bij de Kruispoort aldaar, in het openbaar te Verkoopen: 141 WILGEN- en IPEN-BOOMEN, allen zeer geschikt om voor Werkhout te worden gebruikt.

NACHT-DILIGENCE,
NAAR
Rotterdam,

Vertrekt elken avond van *Amsterdam*, ten 10¾ Ure, bij L. VAN KOPPEN, D. W. VELDHORST & C°., op den *Singel bij de Oude Leliestraat.* (7797)

(7798) **TE HUUR:**

Een BOVENHUIS, bestaande uit eene *Voor-* en *Achterkamer*, *Keuken*, *Bovenkamer*, *Zolders*, en voorzien met vele Gemakken, staande op eene der hoofdpoortstraten, tegen den Huurprijs van *f* 150.

Te bevragen, onder letter P., aan het Bureau van den *Avondbode.*

(7799) Er biedt zich IEMAND aan, die nog eenige Uren over heeft, meestal des Avonds, tot het Bijhouden van Boeken, of eenig ander Schrijfwerk, met Kantoorwerkzaamheden als anderzins bekend. De hierop reflecterende gelieve zich te adresseren, onder Letters A. W., aan het Bureau van den *Avondbode.*

(7800) Tot JUFVROUW VAN GEZELSCHAP, of wel tot waarneming van eene Huishouding, biedt zich iemand aan uit den fatsoenlijken stand, welke jaren bij eene der notabelste Familiën in betrekking is geweest, van de Protestantsche Godsdienst, en 40 jaren oud.

Iemand hierop reflecterende, gelieve zich, per *francò* brieven onder lett. F. P., te adresseren aan het Bureau van den *Avondbode.*

(7801) Een HUIS-ONDERWIJZER, nog eenige uren per week open hebbende, wenschte dezelve te besteden tot het geven van Onderwijs in de *Fransche*, *Hoog-* en *Nederduitsche* TALEN; volgens eene vaste en bij ondervinding goede leerwijze, den Kinderen in korten tijd eene fraaije en vlugge hand te leeren Schrijven, ja, eene gebrekkige hand van schrijven in weinig tijd te verbeteren en verfraaijen; vervolgens het Cijferen, de Geschiedenissen, enz., tegen eenen zeer matigen prijs per uur.

Ook belast hij zich met het copiëren van Schrijfwerk, het bijhouden van Boeken, enz.

Iemand hierop reflecterende, gelieve zich, onder letter F. (*franco*), te adresseren aan het Bureau van den *Avondbode.*

(7802) ***Hôtel Garni.***

Dit LOGEMENT, gelegen op den Singel, over de Driekoningstraat, N°. 148, alhier, neemt de Ondergeteekende de vrijheid, aan Heeren Reizigers en Vreemdelingen in herinnering te brengen; ook heeft zij de eer bekend te maken, dat zij haar TABLE D'HÔTE geopend heeft met den 1sten Januarij, des Namiddags ten 4½ ure, waartoe zij ter veraangenaming de vrije Zijkamer ingerigt heeft; zich in de Gunst aanbevelende, zoo aan de Heeren, die vroeger deel aan hare Table d'Hôte genomen hebben, als die nog deel nemen zullen; belovende in alles eene prompte en civiele Bediening.

WED. O. V. D. V. SCHURING.

(7803) Op Dingsdag den 26 Januarij eerstkomenden zal de Boekhandelaar D. GROEBE, te *Amsterdam*, in het *Wapen van Bern*, op het Spui, Verkoopen: de nagelaten *BIBLIOTHEEK* van wijlen den Hoog Wel-Geb. Heer CORNELIS ALEWYN, Phil. Theor. Mag., Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw, Oud Kapitein der Genie, Commissaris van de Publieke Werken dezer stad, Lid van het Koninklijk-Nederlandsche Instituut en van vele andere geleerde Genootschappen, enz. enz.; bestaande veelzins uit de meest *gezochte werken in alle vakken van wetenschap*, zoo als in dat van *Burgerlijke*, *Water-*, *Scheeps-* en *Krijgsbouw-*, alsmede *Krijgskunde*, *Natuur-*, *Wis-*, *Sterre-* en *Zeevaartkunde* en *Schoone Kunsten*; wijders *Reisbeschrijvingen* en *Geschiedenis*, *Godgeleerdheid*, *Regtsgeleerdheid*, *Taal-*, *Dicht-*, *Letterkunde*, *Romans*, enz., enz.; onder al hetwelk in de verschillende formaten voorkomen: *Dictionnaire des Sciences, des Arts et Metiers*, 35 deelen met menigte platen; *het fraaije Werk van van Straaten; Poley, Molen- en Kappenboek*; *Tieleman v. d. Horst, Trappen- en Sluizenboek; van Zyl, Molenboek.* — *Memoires de l'Académie des Sciences*, 150 deelen; *Bélidor, Arch. Hydraul. Cordier; de la Navigation intereure*; *de Pommerense, des Canaux navigables*; *Beaufoy nautical and hydr. expériments*, *Langsdorf*, *Lehrbuch der hydraulik. Gauthey, construction des ports*; *recueil sur les ponts et chaussées. Christian, mécanique industrielle*; *Tredgold, machines à Vapeur*; *Schriften van Bézout*, *Biot*, *Borgnis*, *Cormontaigne*, *de Vauban*, *Euler*, *Eytelweyn*, *Woltman*, *van Lynden van Hemmen*, *Schmidt*, *Verdam*; een fraai exemplaar van *Linnaeus*, *Natuurlijke Historie*, 37 deelen; *van Rynden en van der Willigen*; enz. enz. *Bayle*, dict. historique; *Bor*, Ned. Oorlogen; *Hooft*; *van Leeuwen*; *le Clerq*, hist. de Russie; *Daru*, hist de Vénise; *de Segur*, hist. de France; *van Wijk*, Woordenboek met de *supplementen*; *Cook's* Reize; *Niemeyer*; *Schrock*, *Rollin* en *Tailhie*; *hedendaagsche Historie*, 44 deelen, geheel en *zeldzaam zoo compleet*; *Wagenaar*, 80 dln.; *de Jonge*, Zeewezen; een fraai exemplaar der *Kerkelijke Oudheden*, door van Heussen en van Rhijn, 21 dln.; als ook vele en daarbij zeldzame *Stadsbeschrijvingen*; — *Trommius*, concordantie; *Michaelis*; en voorts Godgeleerde Werken en Leerredenen van *v. Heyningen*, *Ewald*, *Hess*, *Borger*, *Kist*, *de Koning*; het *Christelijk Maandschrift*, *enz.*; — stukken van de Staten-Generaal, *Mirabeau*; *v. Zurck*; *Meyer*, Institutions; *Toullier*; *Delvincourt*; *Aubéry*; mem. *de Sully*, *d'Estrades*, *d'Avaux*; *mémoires tirés des Papiers d'un homme d'État*; *Voorduin*; *Lipman* en anderen; Dictionn. *de Furetière*; *Schelleri* Lexicon; *ten Kate*; *Tuinman*; *Zumpt*; *Siegenbeek*, *enz.*, *Vondels* Werken; *Huygens*; *Poot*; Oeuvres de *Molière*: *Boccacius*; *Pigault Le Brun*, *Conversations Lexicon*; *Hölty*; *Claudius* Werken; *Burger*; *van Kampen*, Magazijn; *Feith*; *Tollens*; *Berkhey*; *Helmers*, en andere Dichtwerken, gezochte Romans, *Fokke's* Werken; *Sels*; *Zedelijke Verhalen*; — Oeuvres de *Voltaire*, 125 Deelen. Voorts Atlassen en Kaarten, Prentwerken, zoo als *Pierres Antiques Gravées*; *Lavater* Physionomie, *Voyage Pittoresque de la France, la Belgique et Nassau*, *enz.*; het *Model van eenen Zaagmolen*; fraaije *Hemel- en Aardgloben*, *Telescoop*, en laatstelijk 2 Boekenkasten.

De Catalogus van een en ander wordt verzonden, en zal verkrijgbaar zijn, bij de Heeren *J. A. Nijhoff*, te Arnhem; *Gebr. van Cleef*, in 's Gravenhage; *S. & J. Luchtmans*, te Leyden; *S. v. Benthem & Jutting*, te Middelburg; *W. Meschert*, te Rotterdam; *van der Monde*, te Utrecht, en voorts nog, op vrachtvrije aanvrage bij den verkooper, *kosteloos* worden toegezonden.

(7804) LITHOGRAPHISCH EN AUTOGRAPHISCH

ETABLISSEMENT
VAN
S. Schoijer,
Nieuwendijk, N°. 45.

De Inteekening op den NADRUK van het beroemde Fransche Dagblad de *GAZETTE DES TRIBUNAUX* geschiedt bij den bovengemelde, tegen den geringen prijs van *f* 9 per drie maanden voor *Amsterdam*, en *f* 10 *franco* buiten 's lands, terwijl de Fransche Editie het dubbel kost. — Er wordt ook uitgevoerd, al wat het vak der *Steendrukkerij* betreft.

(7805) ***Hanover- of Zinking-Snuif.***

Deze zoo zeer algemeen gezocht wordende Snuif, van eenen aangenamen geur, waarvan de bestanddeelen, zoo bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, als bij de provinciale geneeskundige Commissie, te *'s Gravenhage*, bekend zijn, en daarenboven door de bevoegde autoriteit te *Cleef* scheikundig is onderzocht en goedgekeurd, overtreft zoo zeer het doel van alle andere Snuiven van dien aard, namelijk, de oplossingen van verstoppingen in het hoofd, dat derzelver dagelijksch en algemeen gebruik niet genoeg kan worden aanbevolen. De twintigjarige reputatie dier Snuif maakt dan ook alle verdere aanprijzing overbodig.

Gemelde Snuif wordt verkocht in pakjes van 1 en ½ nederl. ons à 40 en 20 cents, (en in sommige winkels ook bij het lood), behalve bij de vervaardigers, DE ERVEN Is. LEON, te *'s Gravenhage*, in de provincien:

ZUID HOLLAND: Bodegraven, *J. van Rossum*, boekh.; Boskoop, *A. Wildenberg*; Brielle, *J. Kluit Jr.*; Delft, mej. *de Wed. J. F. Schuchman*, op het Zuid-end en mej. Gezusters *A. en J. C. de Kat*, op de groote markt; Delftshaven, *G. Bekink*; Dordrecht, *A. C. van Wageningen*; Gouda, *Q. van Eunte*; Hellevoetsluis, *J. F. de Heer*; Katwijk, *T. van Duynen*; Leyden, *W. van Putten*, Hoogewoerd; Maasland, *T. Biemond*; Maassluis, *L. Verhoeff*; Moordrecht, *de Wed. G. Post*; Middelharnis, *J. van der Broek en Co.*; Nieuwenhoorn, *L. Veerman*; Oud-Beijerland, *Huig van Ooijen*; Rotterdam, mej. *J. M. en M. J. Biesta*, Stadhuissteeg; Schiedam, *de Wed. W. Willeman*; Schoonhoven, mej. *J. A. van der Burg*; Scheveningen, *J. L. Maës*: Vlaardingen, *R. Kikkert*, boekh.; Voorschoten, *van Dorp*; Woerden, *C. van der Kas*; Zevenhuizen, *H. van der Velden*; Zegwaard, *A. Weeda Jr.*; Oudewater, *H. G. Vriesman.*

NOORD-HOLLAND: Amsterdam, *P. G. C. Hajenius*; *L. Corstius*, op het Rokin; *C. Schultz*, op den Nieuwendijk; *B. H. Manus*, Kloveniersburgwal; *S. Koning*, Binnen-Bantammerstraat N°. 18; Alkmaar, *A. Smabers*; Beverwijk, *P. S. Kool*; Enkhuizen, *K. Zalm*; Edam, *G. H. Asselen*; mej. *A. Scholte*; Gorinchem, *W. van der Wal*, boekh., *J. Noorduyn*, boekh., Haarlem, *C. Moerbeek*; Hoorn, *H. Boldingh*; Medemblik, *C. Vermande*; boekh.; Monnikendam, *H. Meijer*; Muiden, *C. Besançon*; Naarden, *J. Palache*; Nieuwe Diep, *Bakker*, boekh.; Purmerend, *G. Bruining*; Weesp, *B. Schuringh*, boekh.; Zaandam, *C. Keg.*

UTRECHT: te Utrecht, mej. *de Wed. J. van der Schroeff en Zoon*, Oudegracht, boekh.; mej. *de Wed. de Brieder*, Oud-Kerkhof; *J. R. Ohl*, op den hoek van den Steenweg; Amersfoort, *J. D. Nolet*, boekh.; Maarsen, *C. van Nederhasselt.*

GELDERLAND: Arnhem, *H. G. Klaassen*; Apeldoorn, *B. Gunning*, boekh.; Bommel, *I. H. Mijsberg*; Doesburg, *D. en H. Wilmerinck*; Harderwijk, *J. Uitenhage*; Kuilenburg, *W. Hondius*; Nijmegen, *J. J. Sneltjes*, apothecar, Groote Straat N°. 299; Nijkerk, *A. van de Flier, Adz.*; Rheenen, *J. van Ingen*; Thiel, *C. Campagne*, boekh.; IJsselstein, *N. A. Konings*; Wageningen, *H. Meijer*; Zutphen, *F. C. Oeffelman.*

NOORD-BRABAND: 's Bosch, *E. Lion en Zonen*, boekh.; Bergen op Zoom, *J. Verkouteren*; Breda, *de Wed. van Dooren*, Kasteelplein; Gemert, *J. Haest*; Heusden, *de Wed. G. Veerman*; Helmond, *H. H. A. Taabe*; Liempde, *E. van der Saude*; Uden, *N. Verhoeven*; Tilburg, *C. P. G. Cox*; Oosterhout, *S. Fick*; Oss, *J. J. de Louw*; Waalwijk, *A. van der Lee*; Zevenbergen, *J. van Steen.*

GRONINGEN: Groningen, *S. H. Blouw*, in de Oosterstraat.

DRENTHE: Assen, *H. P. Agema van Gorcum*, boekh.; *A. Braaksma*, boekh.; Coevorden, *B. Cock*, apothecar; Meppel, *L. Jongkind.*

OVERIJSSEL: Deventer, *H. Tenharmse*; Kampen, *J. J. Middelberg*; Zwolle, *C. D. van den Helm*, in de Dieserstraat; Zwartsluis, *J. A. Westenbrink Meijer.*

LIMBURG: Maastricht, *Gebr. Ploem*, boekhandelaren.

VRIESLAND: Dokkum, *J. Jorritsma*; Franeker, *de Wed. D. Zijlstra*; Harlingen, *de Wed. F. Feersma*; Heerenveen, *F. Hessel*, boekh.; aan de Lemmer, *H. J. Hessling*, boekh.; Leeuwarden, *M. Nijsloot*, op de Waëze; Sneek, *Hobbe Wouda.*

ZEELAND: Middelburg, *de Wed. A. Claassen*; Goes, *D. van der Heek*; Tholen, *W. C. de Wit*, boekh.; Vlissingen, *N. J. Mesdagh*, boekh.; Neuzen, *J. Thompson*, boekh.; Zierikzee, *P. Guince.*

NB. *Tot voorkoming van alle misleiding, worden de gebruikers dezer Snuif verzocht, zoo op het adres van de vervaardigers, als dat hunner correspondenten te letten; daar gemelde Snuif nagemaakt, in pakjes van denzelfden vorm geslagen, en met dezelfde kleur van papier omplakt wordt.*

Diegenen, welke in plaatsen waar nog geen Correspondent bestaat, zich met den verkoop van bovengemelde Snuif zouden willen belasten, kunnen zich, op franco aanvrage, hiertoe aanmelden.

Schouwburgen, Concerten, enz.

STADS SCHOUWBURG. Zaturdag 16 Januarij 1841. DE MISLEIDE ECHTGENOOT, Tooneelspel, in drie Bedrijven, naar het Fransch *La Folle.* Gevolgd door: ZELINDE, Nieuw Groot BalletPantomime, gecomponeerd en gemonteerd door den Heer *J. Carey*; Muzijk van den Heer *A. Berlijn.* *Aanv. ten Zes Ure.*

THEATRE FRANCAIS. (*Sous la direction de Mr.* PRUDENT.) Jeudi 14 Janvier 1841. (à la demande générale.) Une représentation de: LE VERRE D'EAU, Comédie, en 5 actes; de Mr. *Scribe.* On commencera par: UNE PASSION, Vaudeville, en 1 acte.

On commencera à 7 heures précises.

Jeudi 21 Janvier: Représentation extraordinaire, entièrement au bénéfice des pauvres, donnée par les Artistes Français, sous la direction de Mr. PRUDENT, assistés par les premiers Sujets coréographes du Théâtre National et les premiers Sujets du Théâtre Italien.

Dans le plus bref délai les Débuts de Mr. *Alexandre*, artiste du Théâtre Français, et Mlle. *Hermance*, premiers rôles de Comédies et Tragédies.

THEATRE ITALIEN, *Amstelstraat.* (N°. 21 de l'Abonnement.) Samedi 16 Janvier 1841. La quatrième représentation de: BELISAIRE, Grand Opéra, en 5 actes et 4 parties; Musique de *Donizetti.* Mlle. *Matthey* remplira le rôle *d'Antonina*, *Femme de Belisaire.*

Le Spectacle commencera à 7½ heures.

Le Bureau de Location sera ouvert depuis 10½ heures du matin jusqu'à 3 heures après midi.

SALON DES VARIETES, in de *Nes.* Donderdag den 14 Januarij 1841. DE BISSCHOPS-KERKER, Vaudeville, in twee Bedrijven, naar het Fransch *Le Fort l'Evêque.* Voorafgegaan door: DE RAZENDE ROELAND, Kluchtig Blijspel met Zang, in één Bedrijf, naar het Fransch *Roland le Furieux.*

Entrée 75 Cts., welke in vertering zal worden aangenomen.

Aanvang ten 7½ Ure. JH. DUPORT.

Verwacht op Vrijdag: DE HERBERG VAN LUSTUCRU, Vrolijk Blijspel met Zang, in één Bedrijf, naar het Fransch vrij gevolgd. Nooit alhier vertoond.

J. W. F. STUMPFF heeft de eer te berigten, dat zijn CONCERT zal plaats hebben in den Franschen Schouwburg, op Woensdag den 20 Januarij 1841. — Het Programma zal nader worden bekend gemaakt.

C. C. FISCHER heeft de eer te berigten, dat hij voornemens is, op Woensdag den 27 Januarij 1841, in de Zaal van den Franschen Schouwburg, te geven een Groot CONCERT, VOCAAL en INSTRUMENTAAL. — Het Programma zal nader bekend gemaakt worden.

Ingezonden Stukken.

De Schoolopziener.

Dewijl thans zoo velen hunne pennen punten om over het lager onderwijs te schrijven, is het niet onmogelijk, dat ook wij daarover rijpelijk onze gedachten zullen laten gaan, of soms van onze zijde, ter zake dienende, iets goeds konde worden in het midden gebragt. Thans willen wij over den schoolopziener spreken, die toch, in tweederlei opzigte, tot het lager onderwijs behoort, en daarin waarlijk eene belangrijke rol vervult. Wij hebben ons daartoe opgewekt gevoeld, omdat de heer P. de Raadt en zijne denkbeelden over het lager onderwijs, dezer dagen meermalen zijn ter sprake gebragt. Belangrijk en allezins behartigenswaardig komt ons, bijzonder in den tegenwoordigen tijd, voor, zijn werk getiteld: *Lager Onderwijs in Engeland en in ons Vaderland*, weinige maanden geleden, in het licht verschenen. « De betrekking van schoolopziener, » zegt hij aldaar, « is louter toevoegsel tot andere werkzaamheden, die voor hem, welke er mede belast is, de eerste en voornaamste bezigheden blijven moeten. *In dien zin kan* men zeggen, dat wij nog geene schoolopzieners gehad hebben, enz. » Verder willen wij den heer de Raadt niet volgen; maar enkel uit de aangehaalde woorden doen opmerken, dat de bekwame paedagoog van Noortkey met de schoolopzieners, zoo als ze zijn, in geenen deele tevreden is.

Het doet er volstrekt niets toe, of het aangeduide gebrek in de wet op het lager onderwijs, of in hare toepassing is gelegen; genoeg is het, wanneer ons blijkt, dat het bestaat, en waarin het bestaat; de hulpmiddelen zullen dan misschien ligt te vinden zijn. — Voorloopig willen wij hier evenwel nog bijvoegen, dat wij met den heer de Raadt niet instemmen, wanneer hij zegt, dat wij nog geene schoolopzieners gehad hebben. *Onzes inziens* toch, hebben wij, in de wezenlijke beteekenis van het woord, goede schoolopzieners gehad, en wij hebben er nog.

Zoo even zeiden wij, dat de schoolopziener in tweederlei betrekking voorkomt; en dit is zoo: namelijk als lid der provinciale schoolcommissie, dus waar men van zijne individualiteit naar buiten niets verneemt; en als werkelijk opziener der scholen van zeker district, dus waar hij als eigenwerkend zich in zijne persoonlijke hoedanigheden toonen kan, en ook met der daad toont.

De schoolcommissie is een ligchaam, dat de onderwijzers examineert en hun rangen toebedeelt. Onder hare leden behooren derhalve mannen gevonden te worden, in staat om alle de zaken te beoordeelen tot het lager onderwijs behoorende, en bij den jongeling, die nog niet in het bezit van eenigen rang is, en bij den man van rijpe jaren, die den eersten rang wenscht te verkrijgen. In de eerste plaats komt dan de leerwijze in aanmerking, te beginnen bij de klank- en woordvorming voor den aanvangenden leerling, verder bij de leer der eenheden of de beginselen der rekenkunde, de gronden der taal, enz.

Na den methodus docendi, — anders gewijzigd, natuurlijk voor de kinderen der lagere klasse, en voor die van de meer beschaafde klasse, anders voor die van zes jaren en voor die van tien jaren oud, — komt de eigenlijke wetenschap: *a.* de verschillende talen, hare gronden en uitspraak; *b.* de reken- en wiskunde; *c.* de vaderlandsche geschiedenis; *d.* de algemeene geschiedenis; *e.* de aardrijkskunde.

In dit alles moeten de leden der schoolcommissie ervaren zijn, en in staat de bekwaamheden te beoordeelen van hen, die zich tot het examen aanmelden. — Dewijl nogtans het oude spreekwoord van Rabener niet meer geldig is: « Dem Gott ein Amt gibt, gibt Er auch den Verstand dazu, » zoo vinden wij ook, dat bij verschillende school-commissiën acten van toelating worden afgegeven over zaken, waarover geen der leden volkomen in staat is te oordeelen. Men zegt wel eens, dat eene school commissie eene acte van den eersten rang afgaf aan iemand, wiens kundigheden hem niet of ter naauwernood een' tweeden rang zouden doen waardig zijn. — Wij moeten het derhalve daarvoor houden, dat gebrek aan de noodige kundigheden alleen oorzaak is, dat deze of gene provinciale commissie zich zoo verkeerdelijk van de op haar rustende verpligting kwijt. Maar waarom, bij de beoordeeling van hetgeen zij zelve niet beoordeelen kan, geene vreemde hulp ingeroepen?

Door het daarstellen van eene enkele commissie van examen over het geheele rijk, althans voor hen, die naar een' tweeden of eersten rang dingen, of eene algemeene toelating voor vreemde talen of wiskunde verlangen, zou in allen gevalle eene gelijkmatigheid verkregen worden.

De schoolopziener in zijn district is zelfstandig. Hij heeft niet enkel *het regt*, *alle* de in dat district bestaande scholen te bezoeken, maar het is hem *ten pligt* opgelegd. Hij onderzoekt bij zijn schoolbezoek, en ook buiten af, of de onderwijzers hunne pligten vervullen, en geeft berigt van zijne bevinding, in zijn schriftelijk verslag, aan de provinciale school-commissie. Hieromtrent echter bestaan gebreken in de inrigting zelve. Men zegt zelfs, dat een onderwijzer telkens, wanneer de schoolopziener verscheen, zijne schooljeugd onmiddellijk naar huis zond. — Is niet een enkel dergelijk voorbeeld genoeg, om de werkzaamheid van den schoolopziener geheel te verlammen. Kan men onder zoodanige omstandigheden het den schoolopziener kwalijk nemen, wanneer hij zich vergenoegt zijne school-bezoeken *in een rijtuig* te doen, en aan de school even stil houdt, den onderwijzer naar buiten laat roepen, en hem vraagt: « meester! gaat alles wel? Hoe vele jongens en hoevele meisjes hebt ge op de school? » In dier voege worden soms op een' zomernamiddag een half dozijn dorpscholen bezocht. — Voorzeker is dit alles volstrekt tegen de bedoeling der wet, want zij wil, dat de schoolopziener invloed uitoefene op de scholen van zijn district, en geenszins, dat hij in zijne pogingen en bedoelingen tegengewerkt en geheel verlamd worde.

Met aanzien bekleed, verschijnt de school opziener in zijn district telken reize als er eene onderwijzersplaats te begeven is. Een vergelijkend examen heeft plaats op een dorp, en alsdan heeft hij, als voorzitter, gewoonlijk eenige boeren tot zijne bijzitters. — Staat hij daar ter plaatse in groote achting, dan beschikt hij alleen over de onderwijzersplaats; — is dat het geval niet, dan wordt geheel en al zonder hem beslist, omdat hij, van regtswege, geene overwegende stem heeft. Zeker is het, dat men vaak over misbruiken hoort klagen bij het vergeven van openstaande plaatsen; of de begunstigde onderwijzer weet vooraf, wat hem gevraagd zal worden, of men stoort zich aan het vergelijkend examen in geenen deele, en al is de begunstigde onderwijzer ten achteren gebleven, wordt hij evenwel benoemd. In weêrwil van het aangekondigde vergelijkend examen, weet men, bij openlijken geruchte meermalen veertien dagen of langer te voren, wie benoemd zal worden, en dikwerf wordt dit door de uitkomst bevestigd. — Ongetwijfeld is de schoolopziener veelal het eenige lid der beoordeelings-commissie, in staat om over de bekwaamheden der candidaten te oordeelen. Hun gedrag in de school, hunne leerwijze, hunne vlugheid kan hij of door zich zelven, of door den schoolopziener, tot wiens district de candidaten behooren, beter dan een ander leeren kennen. — *Onbekend* de scholen der solicitanten te bezoeken, en overigens in de plaats hunner woning berigten omtrent hen in te winnen, ware welligt het beste.

In een dagblad is de gelegenheid voorzeker niet de geschiktste, om alles wat is en wat behoorde te zijn, breedvoerig op te geven; doch over *de personen*, welke tot school-opzieners gekozen worden, vergunne men ons hier nog een enkel woord. Die keuze heeft steeds plaats, overeenkomstig het voorstel van de school-commissie zelve, en ingevalle ook hier gelden kan het zeggen: aan de vruchten kent men den boom, dan kan men welligt naar de benoemingen, welke in de laatste jaren hebben plaats gehad, in het algemeen, den geest afmeten, welke in iedere provinciale schoolcommissie de heerschende is. — Wanneer de heer De Raadt zegt, dat de betrekking van schoolopziener « een louter toevoegsel is tot andere werkzaamheden, » dan zijn wij het geenszins met hem eens, wanneer hij *daaruit* wil afleiden, dat die betrekking niet behoorlijk behartigd wordt. De ondervinding kunnen wij hier met vertrouwen inroepen, zoowel bij de betrekking van schoolopziener als bij verschillende andere betrekkingen. Wij gelooven de laauwheid van zoo vele schoolopzieners enkel te moeten zoeken in de keuze zelve; want wat kan men verwachten van iemand, die van het lager onderwijs volstrekt geene kennis heeft en daarvoor evenmin ooit de geringste zucht heeft getoond, hij zij dan advocaat, of notaris, of predikant, of wat ook. — Wij zijn overtuigd, dat de predikanten als zoodanig, van hunne betrekking als schoolopzieners geen misbruik maken, om invloed, wat het godsdienstig onderrigt aangaat, uit te oefenen; — evenwel verbeelden wij ons, dat het beter ware daartoe minder predikanten te benoemen, dan in sommige deelen des rijks het geval is. Ook komt het ons voor als ware een *dorps*predikant niet vrij, niet onafhankelijk genoeg.

A......, Januarij 1841. — L. S.